

ZMARLI PRACOWNICY BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

TADEUSZ ANTOS
(1947–2018)

W Bibliotece Jagiellońskiej od lat jest taki zwyczaj, że kiedy umiera pracownik, wspomnienie o nim zamieszczone jest w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej”. Tadeusz Antos zwykł mówić, żeby – kiedy przyjdzie kolej na Niego – napisać tylko, kiedy się urodził, kiedy zmarł i że pracował w Bibliotece. I nic więcej. Jednakże, ponieważ był On osobą, która wiele znaczyła dla kolegów i czytelników, Jego pracowitego życia nie możemy skwitować tylko tymi trzema informacjami. Poza tym Jego biografię chcemy przedstawić młodszym czytelnikom w szerszym kontekście, czyli pokazać, jak wyglądało życie w Bibliotece Jagiellońskiej (i nie tylko) kilkadziesiąt czy kilkanaście lat temu. Dlatego – wybac, Tadeuszu – napisaliśmy o Tobie więcej.

Informacje dotyczące studiów i przebiegu kariery zawodowej zaczerpnięte zostały przede wszystkim z archiwaliów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i BJ: protokołów komisji egzaminacyjnych¹, teczek studenta², teczek pracownika BJ³, sprawozdań

¹ Archiwum UJ (AUJ), Wydział Filologiczny 47, Protokół Wydziałowej Komisji dla doboru kandydatów na I rok studiów na rok szkolny 1965/66, *Filologia polska*, za rok szk. 1966/67, *Filologia polska*.

² AUJ, Wydział Filologiczny UJ, Instytut Filologii Polskiej, [teczka studenta] Antos Tadeusz, 1966/67–1971/72.

³ BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa.

kierowników oddziałów BJ⁴, okólników dyrekcji BJ⁵, sprawozdań kierowników i pracowników Oddziału Informacji Naukowej (OIN)⁶. Wykorzystano także wspomnienia własne oraz innych osób pamiętających Tadeusza.

* * *

Tadeusz Antos urodził się 4 sierpnia 1947 roku w Krakowie, jako syn Jana i Józefy z domu Chuchla. Ojciec był rzemieślnikiem, właścicielem niewielkiego warsztatu cholewkarskiego, matka nie pracowała zawodowo. W latach 1954–1961 był uczniem Szkoły Podstawowej nr 34 w Krakowie. Ukończył ją z bardzo dobrym wynikiem, a następnie uczęszczał do I Liceum Ogólnokształcącego im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie. Jaka to była szkoła? W roku szkolnym 1961/62 (czyli pierwszym roku nauki Tadeusza) w „Nowodworku” były 4 klasy ósme (odpowiadające późniejszym pierwszym klasom liceum), w roku szkolnym 1964/65 (czyli ostatnim roku nauki Tadeusza w tej szkole) – 3 klasy jedenaste (czyli maturalne, odpowiadające późniejszym czwartym klasom liceum)⁷. Były to klasy męskie (niekoedukacyjne). Józef Bąk, autor historii Szkół Nowodworskich, o latach 60. XX wieku pisze tak:

Procesowi stopniowego uspołeczniania młodzieży towarzyszyło stałe zwiększanie wymagań wobec niej. Toteż jednostki mniej odporne psychicznie opuszczały szkołę: w r. 1963/64 odeszło z niej 19 uczniów. Młodzież, która szczęśliwie pokonała pierwsze trudności i przystosowała się do wymagań, wyносиła ze szkoły poza rzetelną wiedzę również odpowiednio ukształtowane cechy charakteru⁸.

W tekście napisanym przez Henryka Sędziwego, dyrektora I liceum w latach 1948–1971, znajdujemy informację, że „I liceum miało wprawdzie opinię szkoły o dużych wymaganiach, ale również dobrze przygotowującej do egzaminu na wyższe uczelnie”⁹. Jeśli weźmiemy pod uwagę tylko lata nauki Tadeusza w I liceum, to w 1962 roku i w 1963 roku na studia przyjęto 92% tych absolwentów „Jedynki”, którzy zdawali egzamin na studia,

⁴ AUJ, BJ 558, Sprawozdania oddziałów BJ 1972–1973; AUJ, BJ 559, Sprawozdania oddziałów BJ 1974; AUJ, BJ 560, Sprawozdania oddziałów BJ 1975; AUJ, BJ 561, Sprawozdania oddziałów BJ 1976.

⁵ AUJ, BJ 712, Okólniki i ogłoszenia Dyrekcji BJ 1964/65–1972/73; AUJ, BJ 713, Okólniki i ogłoszenia Dyrekcji BJ 1973/74–1986/87.

⁶ AUJ, Sprawozdania Oddziału Informacji Naukowej BJ 1976, 1977, 1978, 1979; BJ, Sekcja Informacji Naukowej, Sprawozdania roczne Oddziału Informacji Naukowej za lata 1980/81–1991/92, za lata 1992/93–1999/2000, za lata 2000–2010; BJ, Sekcja Informacji Naukowej, Sprawozdania personalne pracowników Oddziału Informacji Naukowej od stycznia 1980 do czerwca 1981, za lata 1981/82–1982/83, za lata 1983/84–1987/88, za lata 1988/89–1999/2000, za lata 2000–2007; BJ, Sekcja Informacji Naukowej, Sprawozdania personalne pracowników Oddziału Informacji Naukowej i Katalogów za lata 2008, 2009, za rok 2010.

⁷ H. Sędziwy, *I Liceum im. Bartłomieja Nowodworskiego w Krakowie w latach 1945–1971*, [w:] H. Sędziwy, J. Bąk, *Historia Szkół Nowodworskich w latach 1945–1988*, Kraków 1988, s. 39.

⁸ J. Bąk, *Semper in altum. Z dziejów Szkół Nowodworskich*, Kraków 1976, s. 296, *Cracoviana. Seria 2, Ludzie i Wydarzenia*.

⁹ H. Sędziwy, dz. cyt. s. 38.

w 1964 roku – 79%, a w 1965 roku, roku, w którym Tadeusz zdał egzamin dojrzałości – 87% zdających¹⁰. Henryk Sędziwy relacjonuje:

Na jednej z konferencji dyrektorów liceów i przedstawicieli wyższych uczelni padło stwierdzenie, że absolwenci liceum Nowodworskiego z notami dostatecznymi na świadectwach dojrzałości zdają lepiej niż inni z notami bardzo dobrymi¹¹.

W teczce osobowej Tadeusza zachował się odpis jego świadectwa dojrzałości¹², dzięki któremu wiemy, jakich przedmiotów uczył się w szkole i jakie otrzymał oceny na egzaminie maturalnym i roczne z przedmiotów nieobjętych egzaminem. Były to: „bardzo dobry” z języka rosyjskiego, geografii, astronomii, zajęć technicznych, rysunku technicznego, „dobry” z języka polskiego, języka łacińskiego, propedeutyki filozofii, biologii, higieny, wychowania fizycznego, przysposobienia wojskowego, „dostateczny” z historii, wiadomości o Polsce i świecie współczesnym, matematyki, fizyki, chemii. Tadeusz nie poprzestawał na realizacji programu nauczania. W liceum dwukrotnie zdobywał nagrody w konkursach na recenzję teatralną.

Bezsprzecznie umiłowanie Melpomeny wpłynęło na wybór kierunku studiów. Nie udało Mu się jednak zrealizować swych planów od razu. Po ukończeniu liceum starał się o przyjęcie na I rok studiów na Wydziale Filologicznym UJ (kierunek filologia polska). Przypomnijmy obowiązujące w tych czasach procedury i warunki¹³ przyjęcia na studia wyższe. Maturzysta w swojej szkole składał wniosek, że chce iść na studia wyższe, a także podanie o przyjęcie na pierwszy rok studiów wraz z załącznikami (własnoręcznie napisany życiorys, ankieta indywidualna na ustalonym formularzu, metryka urodzenia, świadectwo dojrzałości w oryginale, 3 fotografie, świadectwo lekarskie). Istniejąca w liceum szkolna komisja rekrutacyjna opiniowała złożone wnioski, przyjmowała podania, na formularzu ankiety indywidualnej dopisywała charakterystykę kandydata. Podania z załącznikami komisja przekazywała do rektorów szkół wyższych. Dalej dokumentami zajmowały się działające na uczelni komisje: uczelniana do spraw rekrutacji oraz wydziałowe do spraw doboru kandydatów na I rok studiów wyższych. Uczelniana komisja decy-

¹⁰ Tamże, s. 76.

¹¹ Tamże, s. 75–76.

¹² BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa, odpis świadectwa dojrzałości T. Antosa.

¹³ Przedstawione procedury i warunki opracowane zostały na podstawie następujących dokumentów: Zarządzenie nr 129 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 maja 1956 r. w sprawie doboru kandydatów na I rok studiów w szkołach wyższych (Monitor Polski [dalej M.P.] 1956 nr 42 poz. 521), także *online*: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP19560420521> [dostęp: 09.08.2019]; Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 7 czerwca 1956 r. w sprawie trybu doboru kandydatów oraz warunków dopuszczenia na I rok studiów w szkołach wyższych (M.P. 1956 nr 49 poz. 566), także *online*: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP19560490566> [dostęp: 09.08.2019]; Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 24 czerwca 1957 r. zmieniające zarządzenie z dnia 7 czerwca 1956 r. w sprawie trybu doboru kandydatów oraz warunków dopuszczenia na I rok studiów w szkołach wyższych (M.P. 1957 nr 52 poz. 327), także *online*: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP19570520327> [dostęp: 09.08.2019].

dowała o dopuszczeniu kandydatów do egzaminu wstępnego i zawiadamiała ich listownie o wyznaczonym terminie egzaminów. Egzaminy wstępne odbywały się w terminie od 2 do 15 lipca. Składały się z części pisemnej i ustnej. Egzaminy pisemne z większości przedmiotów trwały 4 godziny. Kandydaci mieli do opracowania jeden temat, wybrany przez siebie spośród trzech ogłoszonych tematów. Pytania obejmowały materiał ustalony programem szkoły średniej. Kandydaci na filologię polską zdawali pisemnie literaturę polską, ustnie zaś literaturę polską (z elementami gramatyki polskiej) i historię. Obowiązywał ich także egzamin z języka obcego. Wyniki uzyskane na egzaminie wstępnym były podstawowym, ale nie jedynym kryterium przyjęcia na studia. Istniały bowiem także dodatkowe kryteria kwalifikacyjne. Od 1965 roku, żeby zwiększyć liczbę młodzieży robotniczej i chłopskiej wśród studentów, wprowadzono system punktowy, przyznając między innymi tak zwane punkty za pochodzenie. System ten został przedstawiony w wytycznych Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 maja 1965 roku w sprawie zasad i trybu kwalifikowania kandydatów na I rok studiów w szkołach wyższych na rok akademicki 1965/1966. Wytyczne omawia Dorota Gałaszewska-Chilczuk. Píše między innymi:

Punkty z tytułu dodatkowych kryteriów kwalifikacyjnych były przyznawane za pochodzenie społeczne. Otrzymywała je młodzież pochodzenia robotniczego i chłopskiego. Do nich dodawano punkty za bardzo [dobre] i dobre oceny z przedmiotów kierunkowych z ostatnich dwóch klas szkoły średniej, ale dotyczyło to tylko absolwentów z danego roku. Absolwenci z lat ubiegłych, którzy starali się o przyjęcie na dany kierunek studiów, lecz nie zostali przyjęci z powodu braku miejsc i ostatnio pracowali przez okres co najmniej 10 miesięcy dostawali punkty za tzw. wytrwałość. Przy równej liczbie ogólnej punktów wyższą lokatę otrzymywali ci kandydaci, którzy uzyskali na egzaminie lepsze oceny z przedmiotów kierunkowych¹⁴.

Tegoroczni absolwenci za ocenę co najmniej dobrą z przedmiotów egzaminacyjnych w klasie X, XI i świadectwo maturalne wraz z pozytywną opinią szkoły średniej uzyskiwali 3 punkty. Absolwenci zeszłoroczni, którzy posiadali udokumentowany staż pracy zawodowej przed studiami otrzymywali po 2 punkty. Kandydaci zaś legitymujący się pochodzeniem robotniczym i chłopskim mogli otrzymać do 3 punktów¹⁵.

W lipcu 1965 roku Tadeusz stał się ofiarą stresu egzaminacyjnego. Egzaminy pisemne poszły Mu bardzo dobrze (historia literatury) i dobrze (język obcy). Gorzej było przy egzaminach ustnych: historię literatury zdał na dostatecznie, historię natomiast oblał. Uzyskanie oceny niedostatecznej z którejkolwiek części egzaminu wstępnego skutkowało niezdaniem go w ogóle. Tadeusz podzielił los 158 spośród 331 kandydatów na polonistykę, którzy na studia nie zostali przyjęci.

Tadeusz miał zamiar ponownie starać się o przyjęcie na studia w następnym roku. Jako absolwentowi z poprzedniego roku nie przysługiwały Mu już punkty za dobre oce-

¹⁴ D. Gałaszewska-Chilczuk, *Partyjne zasady rekrutacji studentów. Ich efekty na przykładzie lubelskiego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, „Polska 1944/45–1989. Studia i materiały” IX, 2009, s. 171, także [online] http://polska-ihpan.edu.pl/images/Polska09-2010/WA303_78900_B155-Polska-T-9-2010_Galasewska.pdf [dostęp: 09.08.2019].

¹⁵ Tamże, s. 172.

ny na świadectwie, ale podejmując pracę, mógł dostać punkty „za wytrwałość”. Okres dzielący go od kolejnych egzaminów na uczelnię postanowił więc przepracować w instytucji pokrewnej obranemu kierunkowi studiów. Wybór padł na BJ. We wrześniu 1965 roku Tadeusz złożył prośbę o zatrudnienie w BJ. Dyrekcja Biblioteki przesłała do Rektoratu UJ pismo następującej treści:

W związku ze zwolnieniem etatu służby bibliotecznej przez p. mgr Jana Kowalika, który przechodzi na nowy etat adiunkta bibliotecznego, uprzejmie proszę o przyjęcie do pracy w UJ p. Tadeusza Antosa i zatrudnienie go od 16 października 1965 r. w Bibliotece Jagiellońskiej w charakterze magazyniera z uposażeniem miesięcznym 1000 zł. [...] Wniosek został uzgodniony z Oddziałową Organizacją Partyjną i Radą Oddziałową ZNP przy BJ¹⁶.

Rektor do prośby się przychylił i Tadeusz otrzymał pismo:

Przyjmuję Pana do pracy w UJ na 3-ch [sic!] miesięczny okres próbny, a po upływie tego okresu na czas nieograniczony i powierzam obowiązki magazyniera bibliotecznego w BJ.

Do pracy należy zgłosić się w dniu 16 października 1965 r.

W okresie trwania umowy o pracę będzie Pan otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 1000 zł [...]¹⁷.

Oddziałem Magazynów i Konserwacji Zbiorów kierował wówczas Andrzej Koziół (Lechowski). Tadeusz zajmował się głównie realizowaniem zamówień czytelników oraz włączaniem zwróconych pozycji na półki. Pod koniec kwietnia 1966 roku Tadeusz złożył podanie o zwolnienie z pracy z dniem 31 maja, wyjaśniając, że stara się o przyjęcie na I rok studiów wyższych, w związku z czym chciałby w większym niż dotychczas stopniu skoncentrować się na przygotowaniu do egzaminów wstępnych. Prośba została przyjęta i tak oto zakończył się pierwszy, trwający 8 miesięcy okres pracy Tadeusza Antosa w BJ.

Po raz drugi napisał podanie o przyjęcie na I rok studiów, złożył je bezpośrednio na uczelni. Zestaw dokumentów wymaganych od kandydata na studia tym razem powiększony został o zaświadczenie potwierdzające zatrudnienie. Po raz drugi musiał zdawać egzamin wstępny. Z egzaminu pisemnego z języka polskiego otrzymał ocenę dobrą, pozostałe przedmioty (ustny z polskiego i ustny z angielskiego) zdał lepiej lub znacznie lepiej (ustny z historii zdany bardzo dobrze). Z tytułu egzaminu wstępnego otrzymał 22 punkty. Dzięki temu jednak, że nowe, wydane 1 kwietnia 1966 roku wytyczne w sprawie zasad i trybu kwalifikowania kandydatów na I rok studiów w szkołach wyższych w roku szkolnym 1966/67¹⁸ zmniejszyły z 10 na 6 miesięcy długość minimalnego stażu pracy zawodowej przed studiami, otrzymał punkty z tytułu pracy przed studiami. W protokole Wydziałowej

¹⁶ BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa, kopia pisma do Rektoratu UJ nr B-4a/20/65/66 z dn. 7 X 1965.

¹⁷ BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa, kopia pisma do T. Antosa, potwierdzającego zawarcie umowy o pracę nr K 24a/33/65/66 z dn. 22 października 1965.

¹⁸ Wytyczne w sprawie zasad i trybu kwalifikowania kandydatów na I rok studiów w szkołach wyższych w roku szk. 1966/67 (załącznik do pisma ókólnego Ministra Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 IV 1966 r.

komisji dla doboru kandydatów na I rok studiów na rok szkolny 1966/67 w rubryce pochodzenie społeczne wpisano „robotnicze”, ale potem przekreślono i poprawiono na „inne”, a więc z tytułu pochodzenia społecznego punkty Tadeuszowi nie przysługiwały. Łącznie uzyskał 24 punkty. Tym razem na studia polonistyczne w UJ się dostał.

Studiował w latach 1966/67–1970/71 na Wydziale Filologicznym UJ (kierunek filologia polska). Od roku akademickiego 1966/67 wprowadzono nowy program studiów. Informacje o zajęciach przewidzianych na poszczególnych latach oraz o prowadzących je osobach znaleźć można w kolejnych edycjach informatora *Spis wykładów na rok akademicki...*¹⁹.

Przedmiotami typowo polonistycznymi były: wprowadzenie do nauki o literaturze (wraz z naukami pomocniczymi) (I rok, egzamin); historia literatury polskiej – ćwiczenia z analizy utworów literackich (I rok); historia literatury polskiej (z poszczególnych epok) (II rok, egzamin; III rok, egzamin, IV rok 2 egzaminy); wybrane zagadnienia teorii literatury (z elementami teorii sztuki) (III rok, egzamin); wybrane zagadnienia z literatur obcych: angielskiej, niemieckiej, francuskiej (rok II i III, egzamin); poetyka i wersyfikacja (I rok); nauka o współczesnym języku polskim (I i II rok, egzamin); zagadnienia poprawności i kultury języka (I rok); gramatyka języka staro-cerkiewno-słowiańskiego (rok II); gramatyka historyczna języka polskiego z dialektologią (III rok, egzamin); historia języka polskiego (IV rok, egzamin); metodyka nauczania historii literatury polskiej i języka (IV rok, egzamin). Wykłady prowadzili między innymi: doc. dr Jan Błoński, doc. dr Tadeusz Bujnicki, prof. dr Maria Dłuska, doc. dr Stanisław Grzeszczuk, prof. dr Stanisław Jodłowski, prof. dr Mieczysław Karaś, prof. dr Waław Kubacki, prof. dr Henryk Markiewicz, prof. dr Ewa Ostrowska, prof. dr Mieczysław, doc. dr Marian Stępień, prof. dr Tadeusz Ulewicz, doc. dr Tomasz Weiss, prof. dr Kazimierz Wyka.

Od IV roku studiów rozpoczynała się specjalizacja. Istniały dwa kierunki specjalistyczne: historia literatury i językoznawstwo. Tadeusz wybrał pierwszy z nich. Przedmioty specjalizacji obejmowały: wykłady monograficzne z historii literatury polskiej i teorii literatury, metodologię badań literackich, konwersatorium z literatury współczesnej. Ponadto obowiązywał studenta czynny udział w jednym z 10 seminariów magisterskich. Przejawiane już w liceum zainteresowanie teatrem skłoniło Tadeusza do wybrania seminarium prowadzonego przez dra Jerzego Gota (właściwie J. Spiegła). Było to jedno z pierwszych w historii UJ seminariów magisterskich o specjalności teatro-

nr DP I-5a/15/66), [w:] T. K r a j e w s k i, *Dobór kandydatów do szkół wyższych. Analiza czynników społecznych i pedagogicznych*, Warszawa 1969, s. 220–225.

¹⁹ *Spis wykładów na rok akademicki 1966/67. Wydział filologiczny 3*, [online] <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/649788> [dostęp: 09.08.2019]; *Spis wykładów na rok akademicki 1967/68. Wydział filologiczny 3*, [online] <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/649793> [dostęp: 09.08.2019]; *Spis wykładów na rok akademicki 1968/69. Wydział filologiczny 3*, [online] <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/649798> [dostęp: 09.08.2019]; *Spis wykładów na rok akademicki 1969/70. Wydział filologiczny 3*, [online] <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/649803> [dostęp: 09.08.2019]; *Spis wykładów na rok akademicki 1970/71. Wydział filologiczny 3*, [online] <https://jbc.bj.uj.edu.pl/publication/649808> [dostęp: 09.08.2019]; wszystkie także online: <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/648598#structure> [dostęp: 09.08.2019].

logicznej²⁰. W ramach specjalizacji historycznoliterackiej na roku IV i V prowadzone były także wykłady i ćwiczenia z tak zwanych przedmiotów fakultatywnych: z historii sztuki, z historii i teorii teatru (prowadzone przez J. Gota), bibliotekoznawstwa i inne.

Drugą grupę przedmiotów stanowiły: logika (I rok, egzamin), historia Polski (I rok, egzamin), elementy nauk pedagogicznych (III rok), podstawowe wiadomości z kultury współczesnej na tle teorii kultury (IV rok) oraz lektoraty. Obowiązkowa dla wszystkich studentów była nauka języka rosyjskiego na I i II roku, zakończona egzaminem. Ponadto student miał uczyć się jednego z języków zachodnioeuropejskich. Tadeusz wybrał lektorat języka angielskiego.

Program studiów przewidywał także przedmioty ideologiczne, oficjalnie określane między innymi mianem „bloków dyscyplin społeczno-politycznych”²¹. Na filologii polskiej za czasów Tadeusza były to: wybrane zagadnienia ekonomii politycznej (wykład i ćwiczenia, dwa semestry na II roku), główne problemy filozoficzne ze szczególnym uwzględnieniem filozofii marksistowskiej i teorii rozwoju społecznego (wykład i ćwiczenia, jeden semestr na II roku oraz dwa semestry na III roku), główne problemy teorii rozwoju społecznego (wykład i ćwiczenia, jeden semestr na IV roku zakończony egzaminem) oraz lektorat nauk politycznych (dwa semestry na IV roku oraz jeden semestr na V roku). Oprócz tego obowiązkowe było szkolenie wojskowe (I–III rok, po I i II roku egzamin) oraz wychowanie fizyczne (I i II rok).

W ciągu całych studiów student polonistyki musiał zdobyć 93 zaliczenia, w tym: na I roku – 22 (11 po każdym semestrze), na II – 24 (12 po każdym semestrze), na III – 20 (10 po każdym semestrze), na IV – 22 (11 po każdym semestrze) i na V – 5 na specjalizacji historycznoliterackiej (3 po pierwszym semestrze, 2 po drugim semestrze). Zdać należało w sumie 19 egzaminów (na I roku – 4, na II – 5, na III – 5, na IV – 5) oraz egzamin magisterski (dyplomowy). Większość zajęć odbywała się w gmachu przy ulicy Gołębiej 20, nieliczne – w Collegium Novum i Collegium Paderevianum.

Studia zakończył Tadeusz egzaminem magisterskim zdanym w dniu 4 lipca 1972 roku z wynikiem dobrym, uzyskując tytuł magistra polonistyki. W recenzji Jego pracy magisterskiej *Juliusz Osterwa jako dyrektor Teatru krakowskiego w latach 1932–35* wyróżniono dobrą znajomość epoki oraz zdecydowaną postawę autora wobec omawianych zagadnień jako cechy rzadko spotykane w pracach magisterskich. Pozytywnie oceniono język, eksponując zadatki indywidualnego stylu²².

²⁰ W latach 1967–1974 studenci IV i V roku polonistyki, którzy uczestniczyli w seminarium magisterskim Jerzego Gota, specjalizowali się w zakresie teatrologii. Zob.: J. M i c h a l i k, *Dwadzieścia pięć lat krakowskiej teatrologii*, [w:] *Teatrologia polska u schyłku XX wieku*, red. J. M i c h a l i k, A. M a r s z a ł e k, Kraków 2001, s. 31.

²¹ J. K l u c z y ń s k i, *Szkolnictwo wyższe w czterdziestoleciu Polski Ludowej*, Warszawa, Kraków 1986, s. 37. Czytamy tu: „Blok dyscyplin społeczno-politycznych są podstawową formą wychowania ideowo-politycznego. Rozwijana jest w nich umiejętność poznawania i interpretowania faktów oraz zjawisk społeczno-politycznych na podstawie wielostronnej i o metodologicznych walorach wiedzy oraz umiejętności ich oceny w kategoriach historyczno-dialektycznych”.

²² AUJ, Wydział Filologiczny UJ, Instytut Filologii Polskiej, [teczka studenta] Antos Tadeusz 1966/67–1971/72, ocena pracy magisterskiej *J. Osterwa jako dyrektor Teatru krakowskiego w l. 1932–35*.

Już jako magister Tadeusz ponownie zgłosił się do BJ z podaniem o przyjęcie do pracy. Na podaniu datowanym 15 sierpnia 1972 roku widnieje odręczna adnotacja napisana przez ówczesną wicedyrektor Ludwikę Tabeau: „Przyjęty na prace zlecone od 1 IX 72 w wymiarze 150 godz[in] mies[ięcznie] (Oddz[iał] Gromadzenia)”²³. Potem w związku z przejściem Zdzisława Kapery do Instytutu Filologii Orientalnej UJ zwolnił się w BJ etat, na który po uzgodnieniu z przedstawicielami Podstawowej Organizacji Partyjnej PZPR i Rady Oddziałowej ZNP przy BJ oraz uzyskaniu zgody władz UJ z dniem 1 października 1972 roku przyjęto Tadeusza, najpierw na trzymiesięczny okres próbny, a po upływie tego okresu na czas nieoznaczony, powierzając Mu stanowisko młodszego bibliotekarza z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1600 zł (plus dodatek w wysokości 100 zł)²⁴. W ten sposób rozpoczął się drugi, liczący 42 lata okres pracy Tadeusza w BJ.

Czas od września 1972 roku do maja 1975 roku spędził w Oddziale Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów. Został przydzielony do Sekcji Druków Zwartych, przez pierwszy miesiąc wykonywał prace zlecone, później był już w stałym składzie Oddziału, przejściowo w styczniu i lutym 1975 roku pracował w Sekcji Wydawnictw Ciągłych. Oddziałem kierowała Anna Pycowa, Sekcją Druków Zwartych – Józef Cęcek, Sekcją Wydawnictw Ciągłych – Krystyna Lederowa. Tadeusz miał okazję pracować także między innymi z Jadwigą Koziolową (Lechowską), Teresą Malik, Marią Mydlarz, Anną Sienkiewiczową. Tadeusz zajmował się głównie sprawami kupna. Praca polegała między innymi na opracowywaniu i wysyłaniu wniosków importowych na wydawnictwa z krajów demokracji ludowej oraz z krajów kapitalistycznych do ORPAN²⁵, sprawdzaniu w katalogach BJ pozycji z katalogów aukcyjnych, przeglądaniu zapowiedzi wydawniczych, pisaniu i włączaniu fiszek do kartoteki zamówień i kartoteki przybytków, rozpakowywaniu paczek z książkami, opracowywaniu rachunków, przekazywaniu zakupionych na aukcjach zbiorów specjalnych do odpowiednich oddziałów BJ.

W czerwcu 1975 roku rozpoczął szkolenie wewnętrzne, tak zwane wówczas szkolenie zawodowe. Jego organizację normował okólnik nr 12 z 2 stycznia 1975 roku²⁶. Całość spraw szkoleniowych nadzorowała wicedyrektor dr Barbara Sordyłowa. Referentem od spraw szkolenia została Halina Ślaska, która zajmowała się sprawami organizacyjnymi. Pełne szkolenie praktyczne trwało: 4 miesiące w Oddziale Opracowania Druków Zwartych, 3 miesiące – w Oddziale Udostępniania Zbiorów (w tym: 2 miesiące w czytelniach i księgozbiorach podręcznych, 1 miesiąc w wypożyczalniach), po 2 miesiące w Oddziałach: Katalogów, Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, Opracowania Wydawnictw Ciągłych oraz po 1 miesiącu w Oddziale Katalogowania Rzeczowego oraz w Oddziale Infor-

²³ BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa, podanie do Dyrekcji BJ z dn. 15.08.1972.

²⁴ BJ, Oddział Organizacji BJ,teczka osobowa T. Antosa, kopia pisma do Rektoratu UJ nr B-4a/20/72/73 z dn. 25 IX 1972 r.; kopia pisma do T. Antosa, potwierdzającego zawarcie umowy o pracę nr K 24a/103/72/73 z dn. 12 października 1972 r.

²⁵ ORPAN, czyli Ośrodek Rozpowszechniania Wydawnictwa Naukowych Polskiej Akademii Nauk, było to utworzone w 1954 r. gospodarstwo pomocnicze PAN, w 1975 r. przekształcone w przedsiębiorstwo, za pośrednictwem którego można było między innymi kupować publikacje zagraniczne.

²⁶ AUJ, BJ 713, Okólniki i ogłoszenia Dyrekcji BJ 1973/74–1986/87, okólnik nr 12 z 2 I 1975 nr B-1a/12/74/75, dot. regulaminu oraz planu szkolenia w 1975 r.

macji Naukowej. Pracę w pozostałych oddziałach szkolący się poznawać mieli w ramach szkolenia teoretycznego odbywanego w trakcie praktyki. W tym przypadku na 6 oddziałów zbiorów specjalnych (czyli Oddziały: Rękopisów, Starych Druków, Zbiorów Graficznych, Zbiorów Kartograficznych, Zbiorów Muzycznych, Dokumentów Życia Społecznego) przeznaczono 3 dni wykładów oraz pokazów, na Oddział Magazynów i Konserwacji Zbiorów oraz na Oddział Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych – po 1 dniu, na Oddział Bibliotek Instytutowych – 1–2 dni, na Pracownię Konserwatorską i Pracownię Fototechniczną – 2 dni. Całość szkolenia teoretycznego obejmowała więc 8–9 dni. W sumie pełne szkolenie praktyczne trwało 15 miesięcy, teoretyczne – 8–9 dni. Obydwa szkolenia łącznie obejmowały wszystkie działy ówczesnej BJ (z wyjątkiem Sekcji Administracyjnej). Do cyklu szkolenia zawodowego włączono ponadto: zwiedzanie innych bibliotek krakowskich, zwiedzenie Muzeum UJ oraz jednej drukarni, uczestniczenie w aukcji bibliofilskiej, a także wyjazdy szkoleniowe do innych miast w zależności od posiadanych na ten cel finansów. Oprócz tego osoba szkolona otrzymywała od referenta od szkolenia temat do wyboru z zakresu bibliotekoznawstwa, nauki o książce, bibliografii i informacji naukowej. Temat należało samodzielnie opracować w formie pracy pisemnej i oddać referentowi. Praca wraz z jego opinią była następnie przekazywana wicedyrektorowi od spraw szkoleniowych. Zakończenie szkolenia stanowiła rozmowa (rodzaj kolokwium sprawdzającego) z wicedyrektorem, a także rozmowa z dyrektorem Biblioteki, w czasie której pracownik mógł przedstawić swoje preferencje, jeśli chodzi o przyszłe miejsce pracy. Opisany tryb szkolenia przeznaczony był dla osób posiadających dyplom ukończenia studiów wyższych. Osoby nieposiadające studiów wyższych miały być szkolone poprzez organizowane w ciągu roku (jeden lub dwa) krótkie kursy szkoleniowe.

W 1975 roku szkolenie praktyczne rozpoczynało 5 osób, wśród nich Tadeusz. Jego plan szkolenia można łatwo odtworzyć: w czerwcu i lipcu był w Czytelni Głównej, po sierpniowym urlopie we wrześniu pracował w Wypożyczalni Miejscowej, w październiku i listopadzie – w Oddziale Katalogów, w grudniu – w Oddziale Opracowania Wydawnictw Ciągłych. Tu spędził także styczeń 1976 roku, po czym od lutego do maja pracował w Oddziale Opracowania Druków Zwartych (3 pierwsze miesiące – w Sekcji Wydawnictw Obcych, ostatni miesiąc – w Sekcji Wydawnictw Polskich). Na czerwiec przeszedł do Oddziału Katalogowania Rzeczowego Zbiorów, a po lipcowym urlopie szkolenie zakończył miesięcznym pobytem w Oddziale Informacji Naukowej w sierpniu (1 sierpnia 1976 roku awansował na stanowisko bibliotekarza). Z uwagi na wcześniejszą prawie trzyletnią pracę w Oddziale Gromadzenia Zbiorów szkolenie w tym dziale Go nie obowiązywało.

Po ukończeniu wewnętrznego szkolenia praktycznego, od 1 września 1976 roku został przydzielony do Oddziału Opracowania Wydawnictw Ciągłych. Oddziałem kierował Jan Kowalik, Sekcją Opracowania Wydawnictw Krajowych – Stanisława Paruchowa, a Sekcją Opracowania Wydawnictw Zagranicznych – Teresa Wróblewska. Praca polegała na katalogowaniu czasopism i wydawnictw zbiorowych, dopisywaniu kolejnych roczników czasopism na kartach w 4 katalogach alfabetycznych, pisaniu nowych kart katalogowych, włączaniu kart do katalogu wewnętrznego.

W grudniu 1976 roku Tadeusza skierowano do Oddziału Informacji Naukowej na miejsce Hanny Chmieleńskiej. W ten sposób dołączył do zespołu kierowanego od 1974 roku przez Zofię Skwarnicką. Zespół liczący 7 osób tworzyli ponadto: Janina Pawlicka-Nowakowa (w OIN od 1967 roku), Stefania Dunajowa (w OIN od 1973 roku), Irena Czerni (w OIN w latach 1953–1955, potem od października 1975 roku), Krystyna Bielawska (w OIN od stycznia 1976 roku), Danuta Bromowiczowa (w OIN od października 1976 roku). Po latach Tadeusz wspominał, że kiedy przyszedł do OIN, pracownicy byli zajęci jakimiś pilnymi zadaniami. W związku z tym wykorzystywali nowego kolegę do dyżurowania w Czytelni Bibliograficznej, prowadzonej przez Oddział. Dyżurując, Tadeusz czytał świeżo wydany skrypt dla studentów UJ Barbary Sordylowej *Podstawowe zagadnienia informacji naukowej*²⁷. Za szczególnie przydatny w pracy informacyjnej uznawał i wtedy, i później zawarty w tej książce *Przegląd dziedzinowy ważniejszych wydawnictw informacyjnych* – działowo ułożony wykaz bibliografii, encyklopedii specjalnych, słowników rzeczowych oraz słowników biograficznych polskich i zagranicznych, znajdujących się w zbiorach BJ (w szczególności w księgozbiorach Czytelni Głównej i Czytelni Bibliograficznej) i bibliotek instytutowych UJ.

W OIN Tadeusz pracował już do przejścia na emeryturę, z tym oddziałem kojarzy się chyba wszystkim, którzy Go znali. Tu miały miejsce Jego awanse na kolejne stanowiska: od 1 lutego 1978 roku – na starszego bibliotekarza, od 1 września 1980 roku – na kustosza, od 1 stycznia 1985 roku – na starszego kustosza. Od 1 października 1987 roku Tadeusz znowu został kustoszem. Stało się tak nie w wyniku degradacji spowodowanej jakimś służbowym przewinieniem, a na skutek likwidacji stanowiska starszego kustosza służby bibliotecznej.

Czym Tadeusz Antos się zajmował? Oprócz dyżurów w Czytelni Bibliograficznej (w systemie dwuzmianowym, w sobotę tylko na pierwszej zmianie) do zadań Tadeusza należało: opracowywanie kwerend na podstawie katalogów BJ, księgozbioru druków wydanych od 1801 roku oraz kartotek informacyjnych OIN; udzielanie informacji ustnych (w tym telefonicznych) bibliograficzno-katalogowych, faktograficznych, instruktażowych; stałe przeglądanie nowych nabytków BJ w sekcjach Oddziału Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów w celu przydzielania odpowiednich pozycji do księgozbioru Czytelni Bibliograficznej (od 2001 roku: Czytelnia Informacji Naukowej) oraz na Wystawę Nowości; szkolenie studentów, bibliotekarzy, stażystów. Ponadto prowadził statystykę Czytelni, udzielonych informacji i wysłanych kwerend; sporządzał zestawy tematów kwerend opracowanych w BJ dla BN (do wydawnictwa „Wykaz Tematyczny Ważniejszych Zestawień Bibliograficznych Wykonanych przez Biblioteki i Instytuty Naukowe w ... R.”). W razie potrzeby współpracował przy organizowaniu wystaw okolicznościowych.

Działalność szkoleniowa Tadeusza rozpoczęła się jeszcze w trakcie szkolenia wewnętrznego: w listopadzie 1975 roku nazwisko „Antos” znalazło się na liście 40 osób

²⁷ B. Sordylowa, *Podstawowe zagadnienia informacji naukowej*, Kraków 1977, *Varia* – Uniwersytet Jagielloński, 133.

wyznaczonych do prowadzenia zajęć z technik korzystania z biblioteki, nazywanych potocznie lekcjami bibliotecznymi. Tutaj znowu przypomnimy, posiłkując się informacjami z dyrekcyjnego okólnika²⁸, jak wyglądały w tym okresie takie zajęcia. Studenci I roku, których wówczas było na UJ około 2500 osób, byli podzieleni na grupy liczące 20–25 osób. Lekcje biblioteczne były wówczas obowiązkowe dla studentów I roku wszystkich kierunków studiów. Organizacją tych zajęć w BJ zajmował się Oddział Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych. W jesieni 1975 roku wprowadzono pewne novum, polegające na wykorzystaniu podczas zajęć materiałów audio-wizualnych. Tak jak wcześniej, lekcje zaczynały się od wykładu wprowadzającego, ale w owym roku tekst wykładu został ujednoczony, nagrany²⁹ na magnetofonie szpulowym. Przygotowano też ilustrujące tekst przezrocza. Pomysłodawczynią była Celina Zawodzińska (kierująca wówczas Oddziałem Udostępniania Zbiorów), materiały opracował zespół pod kierunkiem Barbary Sordylowej, stroną techniczną zajął się Marian Bochenek. Grupa studentów uczestnicząca w zajęciach najpierw wchodziła do sali konferencyjnej na parterze. Tu Marian Bochenek lub Jerzy Rączkiewicz odtwarzali nagrany wykład wprowadzający oraz wyświetlali przezrocza. Potem wyznaczony do przeprowadzenia zajęć bibliotekarz (jeden z owej listy 40 osób) siedł z grupą na 1. piętro, pokazując wszystkie miejsca ważne z punktu widzenia korzystania z biblioteki. Dłuższą chwilę spędzali w katalogu, gdzie studenci poznawali układ alfabetyczny obowiązujący w katalogu, układ kart w skrzynkach katalogu, sposób wypełniania papierowych rewersów. Każdy student dostawał na karteczce opis książki, miał ją znaleźć w katalogu i wypisać rewers. Wypełnione przez studentów rewersy sprawdzali pracownicy Oddziału Katalogów. Zaliczenie szkolenia było potwierdzane wbiciem pieczętki w indeksie, za co odpowiadał Oddział Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych.

Począwszy od roku 1975, Tadeusz pojawiał się co rok w wykazie pracowników obowiązanych oprowadzać wycieczki i prowadzić lekcje biblioteczne. Poza nimi Tadeusz zajmował się szkoleniami na zamówienie dla grup studentów różnych kierunków w zakresie źródeł informacji bibliograficznej ogólnej i dziedzinowej (głównie tradycyjnych, potem czasami także elektronicznych). Pierwsze tego typu szkolenie zlecono Mu już w grudniu 1976 roku, czyli zaraz w pierwszym miesiącu Jego pracy w OIN. Pisała o tym Irena Czerni:

Pracownicy OIN (Antos, Bielawska, Czerni, Nowakowa) przeprowadzili zajęcia z przysposobienia bibliograficznego dla 8 grup studentów II r[oku] prawa. Praca ta polegała na przygotowaniu

²⁸ AUJ, BJ 713, Okólniki i ogłoszenia Dyrekcji BJ 1973/74–1986/87, okólnik nr 11 z 16 XI 1975 nr B-1a/11/75/76, dot. przysposobienia czytelniczo-bibliotecznego studentów I roku UJ.

²⁹ Nie udało się znaleźć ani nagrania, ani informacji, kto na nagraniu czytał tekst wykładu. Anna Sienkiewiczowa kiedyś w rozmowie z B. Bułat wspominała, że razem z Edwardem Schnaydrem robiła nagranie dotyczące BJ. Odbywało się to w małym pokoiku na 7. lub 8. piętrze magazynu i przysparzało obojgu mnóstwo frajdy. Czy jednak chodziło o nagranie wykładu wprowadzającego do lekcji bibliotecznej, B. Bułat nie pamięta. Jest to jednak prawdopodobne, bo od października 1975 roku A. Sienkiewiczowa była kierownikiem Oddziału Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych.

pokazu najważniejszych narodowych polskich retrospektywnych i bieżących bibliografii, jak również bibliografii prawniczych znajdujących się w Czytelni Bibliograficznej i omówieniu tych bibliografii w celu wprowadzenia do ćwiczeń³⁰.

Również w listopadzie 1977 roku³¹ Tadeusz był jedną z 6 osób z OIN, które prowadziły zajęcia o nazwie *Seminarium z metodyki korzystania z bibliograficznych źródeł prawniczych* dla studentów II roku prawa UJ. Szkolenia odbywały się w Czytelni Bibliograficznej, która była wtedy niedostępna dla innych użytkowników. Tadeuszowi powierzano prowadzenie podobnych zajęć nie tylko z prawa, ale także z innych dziedzin. Ponadto szkolił w zakresie pracy wykonywanej w OIN nowych pracowników BJ, stażystów z innych bibliotek i studentów bibliotekoznawstwa odbywających w OIN odpowiednio: szkolenie wewnętrzne, staż czy praktykę studencką.

Uzupełnieniem szkoleń była poniekąd seria 10 informatorów, omawiających podstawowe źródła informacyjne z różnych humanistycznych dziedzin wiedzy, przeznaczonych dla studentów UJ³². Prace nad serią rozpoczęto w 1979 roku. Tadeuszowi przydzielono 2 dziedziny: filologię polską oraz historię sztuki. Dobrze oceniony przez recenzentów Stanisława Burkota i Jana Michalika informator z zakresu filologii polskiej ukazał się drukiem w grudniu 1980 roku³³ jako broszura formatu A5, objętości 1,5 arkusza wydawniczego, wydana w nakładzie 600 egzemplarzy w ramach serii *Skrypty Uczelniane – UJ*. Poradnik rejestrował 71 pozycji ujętych w 6 działów (Informatory bibliograficzne ogólne; Językoznawstwo; Nauka o literaturze; Metodyka nauczania języka polskiego; Teatrologia; Filmoznawstwo), uwzględniał podstawowe słowniki, encyklopedie, bibliografie (między innymi bieżące, zagadnień szczegółowych, osobowe, łącznikowe), kalendaria życia i twórczości pisarzy, znajdujące się w zbiorach BJ oraz Biblioteki Instytutu Filologii Polskiej UJ. Opisy bibliograficzne były uzupełnione o krótkie adnotacje oraz o informacje o lokalizacji danej pozycji w czytelniach czy magazynie BJ i/lub w Bibliotece Instytutu.

Prace nad informatorem z zakresu historii sztuki prowadzone były nieregularnie – w miarę wolnego czasu (marzec 1982, styczeń, marzec 1983, styczeń–maj 1986) i osiągnęły jedynie etap wstępnego opracowania redakcyjnego – bieżące zadania Oddziału nie pozwoliły na skończenie prac.

Tadeusz brał udział w organizowaniu wystaw. Razem z pracownikami BJ Zofią Skwarnicką i Piotrem Hordyńskim oraz Barbarą Lewińską z Muzeum UJ należał do ze-

³⁰ AUJ, BJ 561, Sprawozdania oddziałów BJ 1976, I. C z e r n i, Sprawozdanie za m. grudzień 1976.

³¹ AUJ, Sprawozdania Oddziału Informacji Naukowej BJ 1977, harmonogram Seminarium z metodyki korzystania z bibliograficznych źródeł prawniczych dla studentów II roku prawa UJ.

³² Więcej o informatorach zob. B. B u ł a t, *Przewodniki po świecie informacji, opracowane przez bibliotekarzy Biblioteki Jagiellońskiej dla jej czytelników: wczoraj, dziś i jutro*, [w:] *Bibliotekarz – przewodnik po księgozbiorze, wiedzy i informacji*, red. M. W o j c i e c h o w s k a, J. L a s k o w s k a, Gdańsk 2013, s. 197–198.

³³ T. A n t o s, *Podstawowe źródła informacji z zakresu filologii polskiej. Informator dla studentów UJ*, Kraków 1980, *Skrypty Uczelniane – Uniwersytet Jagielloński*, nr 373.

społu przygotowującego wystawę otwartą 2 października 1979 roku w Collegium Maius pod tytułem *Biblioteka Jagiellońska – przeszłość, terażniejszość, perspektywy*. Jak pisała ówczesna gazeta, wystawa ilustrowała „najważniejsze wydarzenia z dziejów sławnej księżnicy, bogactwo i różnorodność jej zasobów, ważne i rozległe funkcje, jakie spełnia obecnie oraz zadania oczekujące ją w przyszłości”³⁴.

Rok później, w listopadzie 1980 roku Tadeusz Antos i Irena Czerni rozpoczęli przygotowania do wystawy *Czesław Miłosz laureat literackiej nagrody Nobla 1980*. Wystawa prezentowana była od 21 stycznia do 28 lutego 1981 roku w BJ. Jak czytamy we wstępie do katalogu wystawy, „materiał przedstawiono w przekroju chronologicznym od pierwszych utworów poety opublikowanych w 1930 roku po najnowsze wydania z roku 1980. Pięćdziesięcioletni okres twórczości Miłosza podzielono na etapy związane z miejscami jego pobytu, a więc z Wilnem, Warszawą, Paryżem i Berkeley”³⁵. Część ekspozycji ilustrowała recepcję dzieł pisarza w Polsce, począwszy od lat 30. XX wieku. Pokazano także polskie edycje dzieł Miłosza (między innymi dokonanych przez niego przekładów wierszy innych poetów), wydane po 1945 roku oficjalnie oraz w tak zwanym drugim obiegu. Końcowa część poświęcona była uroczystości wręczenia literackiej nagrody Nobla w Sztokholmie w grudniu 1980 roku. Całość dopełniały zdjęcia poety z różnych okresów życia oraz miejscowości, z którymi był związany, a także plansze z tekstami kilku wierszy Miłosza i z cytatami z jego esejów. Wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem. Obejrzało ją kilka tysięcy osób. Atmosferę przedstawiła Magdalena Lubelska:

Publiczność liczna od pierwszego dnia – przesuwa się zgodnie z ruchem wskazówek zegara wzdłuż trzech ścian: młodości – dojrzałości – starości. Skupienie rośnie nawet wśród wycieczek szkolnych. Wyrośnięci młodzieńcy, mężczyźni jakby przeniesieni z rysunków Krauzego, wszyscy opuszczają wystawowy pokój lunatycznym krokiem Marcela Marceau. Parę razy pojawia się żywszy obraz. Na przykład nie ukrywane sarkastyczne zdumienie, że oto jednak! Czyjeś lzy³⁶.

Wiersze i cytaty przepisywane do notesików; na karteczkach adresy bibliograficzne artykułów z otwartych czasopism i książek, odpisywanie tytułów z okładek druków zamkniętych, rzadka zaduma nad wydawnictwami nieoficjalnymi. Pobyt na wystawie, na tej wystawie, jest czymś uroczystym. O stopniu emocji zaświadcza księga wpisów. [...] oprócz radości z „drugiego cudu zmartwychwstania” mnóstwo pochwał twórczości Miłosza i intencji organizatorów. Są i wpisy niepokornych, adresowane do tych, „Którzy niedbałym gestem rzucą ludowi kilka zaledwie tysięcy poezji Miłosza, jak najzwyklejszy ochłap...” z żądaniem „opublikowania Dzieł Zebranych naszego laureata w nakładzie masowym, niezwłocznie” albo: „Nie mam ani jednej książki Miłosza, tymczasem wydali pamiętnik Katarzyny II”³⁷.

³⁴ (z d), *Collegium Maius zaprasza na wystawę: „Biblioteka Jagiellońska: przeszłość, terażniejszość, perspektywy”*, „Gazeta Południowa” 1979, nr 224 (4 X), s. 3.

³⁵ I. Czerni, T. Antos, *Czesław Miłosz – laureat literackiej Nagrody Nobla 1980. Katalog wystawy 21 I–28 II 1981*, Kraków 1993, s. 5, *Varia – Uniwersytet Jagielloński*, 311.

³⁶ M. Lubelska, *Miłosz pod szkłem*, „Teksty. [Teoria literatury, krytyka, interpretacja]” 1981, nr 4–5 (58–59), s. 343.

³⁷ Tamże, s. 347.

Przypomnijmy, że w owych czasach działała cenzura, według której:

Czesław Miłosz, teoretycznie, miał nie istnieć. Na poetę obowiązywał „zapis”, nie publikowano jego utworów i książek. Nazwisko, choć zdarzały się drobne odstępstwa od tej reguły, usuwano z łamów prasy. Kwestionowano publikacje, które Miłosz przełożył na język polski, a powodem była, jak uzasadniano decyzje – „osoba tłumacza”. Jednym z niewielu ustępstw było zezwolenie na pisanie o Miłoszu w pracach naukowych, czyli tych o najwęższym zasięgu³⁸.

Katalog wystawy, uzupełniony o tekst przemówienia Stanisława Jaworskiego, wygłoszonego podczas otwarcia wystawy miały ukazać się w „Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej” z 1983 roku. Jednak „cenzura usunęła całkowicie tekst przemówienia, zaś katalog tak dalece zniekształciła swymi ingerencjami, że zrezygnowano z jego druku”³⁹. I dopiero po upływie 10 lat druk pełnej wersji okazał się możliwy. Katalog ukazał się w 1993 roku (czyli już po zniesieniu cenzury)⁴⁰ jako oddzielna broszura, licząca 28 stron.

W 1984 roku Tadeusz współorganizował⁴¹ wystawę *Osiągnięcia Uniwersytetu Jagiellońskiego w 40-leciu PRL*. Ekspozowana była od 22 maja do 16 czerwca 1984 roku w sali wystawowej BJ.

W 1988 roku z okazji jubileuszu 400-lecia Szkół Nowodworskich w Krakowie zorganizowano między innymi sesję naukową, której towarzyszyła wystawa w BJ. Tadeusza – absolwenta liceum Nowodworskiego – nie mogło zabraknąć w zespole⁴² przygotowującym tę ekspozycję. Wystawa *Z dziejów Szkół Nowodworskich* była otwarta w dniach 13–25 października 1988 roku w sali wystawowej BJ. Pokazano dokumenty pochodzące ze zbiorów BJ, Archiwum UJ, Muzeum UJ, Biblioteki PAN w Krakowie, Archiwum PAN w Krakowie, Muzeum Historycznego m[iasta] Krakowa, Biblioteki Narodowej w Warszawie oraz ze zbiorów prywatnych. Zaprezentowano między innymi XVII-wieczne wydania życiorysów Bartłomieja Nowodworskiego i panegiryków na jego cześć, książki wydane z jego fundacji, podręczniki dla Szkół Nowodworskich, materiały dotyczące kolejnych okresów istnienia Szkół, wybitnych profesorów i wycho-

³⁸ W.H. Gardocki, *Cenzura wobec literatury polskiej w latach osiemdziesiątych XX wieku* (rozprawa doktorska, Białystok 2017), s. 118–119, także *online*: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/5655/1/W_Gardocki_%20Cenzura_wobec_literatury_polskiej_%20w_latach_osiemdziesiątych.pdf [dostęp: 09.08.2019].

³⁹ I. Czerni, T. Antos, *Czesław Miłosz...*, s. 5.

⁴⁰ Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk oraz okręgowe urzędy kontroli publikacji i widowisk zostały zniesione na mocy ustawy z dnia 11 kwietnia 1990 r. o uchyleniu ustawy o kontroli publikacji i widowisk, zniesieniu organów tej kontroli oraz o zmianie ustawy – Prawo prasowe (Dziennik Ustaw 1990 nr 29 poz. 173), także *[online]* <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19900290173> [dostęp: 09.08.2019].

⁴¹ Do zespołu opracowującego wystawę należeli ponadto: Marian Zwiercan, Danuta Bromowicz, Jan Brzeski, Krystyna Bielawska, Stefania Dunajowa, Piotr Hordyński (BJ), Stanisław Kluczykowski, Jan Siwczyński (Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie).

⁴² Do zespołu należeli także: Maria Sikora, Danuta Bromowiczowa, Zdzisław Pietrzyk z BJ oraz Wanda Baczowska z Archiwum UJ.

wanków, ich twórczości, teatru szkolnego. Nie zabrakło też publikacji dotyczących wcześniejszych jubileuszy: 300-lecia oraz 350-lecia, ani historiografii Liceum Nowodworskiego. Szczegółowy spis 176 eksponatów można znaleźć w katalogu wystawy⁴³, którego współautorem był Tadeusz.

Nieco inny charakter miała wystawa *Zygmunt Łanowski, tłumacz literatury szwedzkiej*. Eksponowana była od 16 stycznia do 20 lutego 1992 roku w holu na 1. piętrze przed Czytelnią Główną. O tym, jaka była geneza wystawy, pisze A. Sienkiewiczowa:

Podjęliśmy propozycję Katedry Skandynawistyki Uniwersytetu Gdańskiego dotyczącą udziału w rozpowszechnieniu w Polsce objazdowej wystawy poświęconej Zygmuntowi Łanowskiemu, znanemu tłumaczowi literatury szwedzkiej. Zasadniczą część ekspozycji – 8 plasz informacyjnych zawierających tekst i ilustracje – przygotowała Fundacja Kultury Polskiej w Sztokholmie przy współpracy Instytutu Szwedzkiego i Szwedzkiej Akademii⁴⁴.

Tadeusz przy pomocy Marii Bystrowskiej uzupełnił ekspozycję o 6 gablot, w których pokazano obszerny zestaw dzieł tłumaczonych przez Łanowskiego (ze zbiorów BJ) oraz zdjęcia z krakowskich premier sztuk teatralnych w przekładzie Łanowskiego (materiały wypożyczone z Archiwum Teatru Starego w Krakowie [dzisiaj Archiwum Narodowego Starego Teatru im. Heleny Modrzejewskiej w Krakowie]).

Pomoc Tadeusza była nieodzowna w jesieni 2010 roku przy przygotowywaniu wystawy *Ariadna w labiryncie informacji* w 60-lecie istnienia OIN, a ściślej – przy szukaniu fotografii. Tadeusz, pamiętający dawne czasy w OIN, potrafił rozpoznać na zdjęciach osoby pracujące w tym dziale.

Żeby dobrze wykonywać powierzone zadania i to w dodatku w zmieniających się warunkach, trzeba było się szkolić i doksztalać. Zaraz po przyjeździe Tadeusza do OIN kierowniczka zadbała o to, żeby nowi pracownicy: Tadeusz i pracująca w OIN o 2 miesiące dłużej D. Bromowiczowa mogli uczęszczać na wykłady prowadzone na studiach bibliotekoznawczych w UJ (2 godziny tygodniowo). Jak wspomina D. Bromowiczowa, były to wykłady prowadzone przez Wiesława Bieńkowskiego⁴⁵. Warto przypomnieć, że Zakład Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej powstał w 1974 roku w Instytucie Filologii Polskiej UJ, studia stacjonarne i zaoczne bibliotekoznawstwa i informacji naukowej uruchomiono tu w roku akademickim 1974/75, zajęcia odbywały się wówczas w gmachu BJ⁴⁶.

⁴³ T. Antos, W. Baczkowska, *Z dziejów szkół Nowodworskich. Katalog wystawy 13–25 X 1988*, Kraków 1992, *Varia – Uniwersytet Jagielloński*, 306.

⁴⁴ BJ, Sekcja Informacji Naukowej, Sprawozdania roczne Oddziału Informacji Naukowej za lata 1980/81–1991/92, A. Sienkiewiczowa, Sprawozdanie z działalności Oddziału Informacji Naukowej BJ w r. akad. 1991/92 (od dn.1 czerwca 1991 do 31 maja 1992), s. 8.

⁴⁵ W roku akademickim 1975/76 doc. dr hab. Wiesław Bieńkowski prowadził wykład z przedmiotu Źródła informacyjne. Zob. *Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa*, [w:] *Spis wykładów na rok akademicki 1975/76. Wydział filologiczny*, s. 36, także online: <https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/publication/649828/edition/616325/> [dostęp: 09.08.2019].

⁴⁶ S. Kubiak, *Kształcenie bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej na poziomie wyższym*, „Przegląd Biblioteczny” 1976, z. 4, s. 400; *Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa...*, s. 34–35.

W dniach 16–18 września 1977 roku Tadeusz wziął udział w wycieczce szkoleniowej pracowników BJ do Poznania⁴⁷. Organizatorem wycieczki z ramienia Rady Oddziałowej Związku Nauczycielstwa Polskiego przy BJ była Teresa Malik, opiekunem merytorycznym – Halina Ślaska. W czasie wycieczki zapoznano się z pracą: Biblioteki Głównej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Edwarda Raczyńskiego w Poznaniu, a także zwiedzono muzea w Kórniku, Rogalinie i Gołuchowie.

Od 15 do 30 września 1980 roku Tadeusz odbył dwutygodniowy staż naukowy w Bibliotece Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Staże takie odbywały się na warunkach określonych w uchwale nr 97 Rady Ministrów z dnia 5 maja 1967 roku⁴⁸. Osobie skierowanej na staż do ośrodka położonego poza miejscem stałego zamieszkania przysługiwały: zwrot kosztów podróży do i z miejsca stażu oraz stypendium stażowe – płacone przez uczelnię kierującą, a także bezpłatne zakwaterowanie – przez jednostkę, w której staż był prowadzony. Stypendium stażowe dla Tadeusza wynosiło wówczas 500 zł⁴⁹ (dla porównania Jego uposażenie zasadnicze jako kustosa wynosiło wtedy 4000 zł).

Od momentu, kiedy we wrześniu 1991 roku OIN otrzymał pierwszy komputer, a UJ w grudniu 1992 roku zakupił system biblioteczny VTLS, otworzyło się nowe pole do szkoleń własnych, często w formie samokształcenia. Tadeusz – jak i wszyscy Jego koledzy – musiał nauczyć się używania różnych programów komputerowych (na przykład edytorów tekstu – kolejno: ChiWritera, WordPerfecta, Worda czy programów do poczty elektronicznej), obsługi sprzętów (na przykład drukarek – od igłowej przez atramentową do laserowej). Tadeusz początkowo nie był entuzjastą komputerów. Świetnie ilustruje to następująca anegdota: w okresie używania w OIN drukarki igłowej i edytora WordPerfecta młodsze koleżanki chciały zrobić wydruk odpowiedzi na list od czytelnika. Tekst odpowiedzi był napisany po polsku, ale pojawiło się w nim kilka tytułów po niemiecku. Wydruk wyglądał dość dziwnie, bo litery z polskimi znakami diakrytycznymi wyglądały poprawnie, natomiast w słowach niemieckich zamiast liter z umlautami pojawiły się jakieś dziwne znaki. Próby rozwiązania tego problemu nie od razu dały pozytywny efekt. Tadeusz skomentował to zdarzenie następującym zdaniem: „Poszedłbym na Kleparz⁵⁰, kupiłbym gęś, wyrwałbym tej gęsi pióro i szybciej bym napisał tę odpowiedź, niż w tym waszym komputerem”. Życie stopniowo zmusiło Tadeusza do opanowania związa-

⁴⁷ AUJ, BJ 713, Okólniki i ogłoszenia Dyrekcji BJ 1973/74–1986/87, okólnik nr 41 z 10 IX 1977 nr B-1a/41/76/77, dot. wycieczki szkoleniowej do Poznania.

⁴⁸ Uchwała nr 97 Rady Ministrów z dnia 5 maja 1967 r. w sprawie krajowych staży naukowych i zawodowych dla pracowników naukowo-dydaktycznych, naukowo-badawczych oraz innych pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych gospodarki narodowej (M.P. 1967 nr 34 poz. 158), także *online*: <http://www.monitorpolski.gov.pl/MP/1967/s/34/158> [dostęp: 09.08.2019].

⁴⁹ BJ, Oddział Organizacji, teczka osobowa T. Antosa, kopia pisma do Rektora KUL nr EP/N 26/706/80 z dn. 3 września 1980 r.

⁵⁰ Kleparz to skrótowa nazwa krakowskiego placu targowego, na którym można było wówczas kupić także żywe zwierzęta, na przykład kurczęta.

nych z obsługą komputera nowych umiejętności. Nauka odbywała się często z pomocą młodszych koleżanek.

Razem z kolegami z OIN chodził na wszelkie szkolenia i pokazy dotyczące korzystania z elektronicznych źródeł informacji. Pierwsze w BJ pokazy tego rodzaju odbyły się na przełomie kwietnia i maja 1991 roku. Firma Stratus z Poznania, polski przedstawiciel firmy Silver Platter, w celach reklamowo-promocyjnych przeprowadziła dwudniowe szkolenie z korzystania z baz na dyskach CD-ROM. Potem pozostawiła do testowania 37 dysków z bazami danych (oraz sprzęt – czytnik). OIN przeprowadził 28 pokazów tych baz dla 496 osób (w tym 7 pokazów dla 45 osób z BJ). Wraz ze zwiększaniem się liczby dostępnych w BJ baz danych tego typu szkoleń było coraz więcej. Tadeusz brał w nich udział, umiał wyszukiwać w bazach, ale preferował chyba jednak tradycyjne źródła informacji. Można śmiało powiedzieć, że był mistrzem w korzystaniu z nich. Kiedy miał dyżur w Czytelnii Informacji Naukowej, częsta powtarzała się taka sytuacja: czytnik mówił, co chce znaleźć, Tadeusz rejestrował go w systemie komputerowym, czytnik siadał przy stoliku, a Tadeusz nierzadko bez słowa szedł do odpowiedniej półki, brał książki i kładł je na stoliku przed czytelnikiem.

Tadeusz znał na wylot księgozbiór podręczny Oddziału. Między innymi dlatego, że bardzo często sam przydzielał w Oddziale Gromadzenia Zbiorów publikacje do księgozbioru podręcznego. Po tylu latach pracy w OIN wiedział, o co czytelnicy pytają, czy to w czytelni, czy w korespondencji, przydzielał więc publikacje, w których na te pytania szybko można znaleźć odpowiedź.

Praca Tadeusza przez wszystkich jego kierowników oceniana była wysoko. Anna Sienkiewiczowa (kierownik OIN w latach 1982–2005) w 1986 roku tak pisała o Tadeuszu:

należy on do najlepszych pracowników średniego pokolenia BJ, posiada dużą wiedzę bibliograficzną i doświadczenie informacyjne (niezawodny w trafnym załatwianiu m.in. szczególnie prestiżowych i zazwyczaj naglących terminowo kwerend dla prasy, radia i telewizji)⁵¹.

Podkreślała także Jego „szczególną przydatność w ważnej pracy informacyjnej oraz minimalną absencję – co w naszej instytucji należy do niezwykłych rzadkości”, a także dyspozycyjność.

Profesjonalizm i sumiennosc Tadeusza zaczęto wykorzystywać, powierzając Mu funkcje kierownicze. Od 1 października 1987 roku do 30 września 1994 roku był kierownikiem Sekcji Informacji Oddziału Informacji Naukowej. W październiku 1994 roku utworzono Sekcję Kwerend oraz Sekcję Udostępniania Komputerowych Baz Danych w miejsce istniejących od 1964 roku w obrębie OIN Sekcji Informacji oraz Sekcji Dokumentacji. Tadeusz został kierownikiem Sekcji Kwerend. Pełnił tę funkcję do 30 września 2004 roku. W październiku 2004 roku połączono Oddział Informacji Naukowej i Oddział Katalogów, tworząc Oddział Informacji Naukowej i Katalogów, składający się z Sekcji

⁵¹ BJ, Oddział Organizacji,teczka osobowa T. Antosa, pismo A. Sienkiewiczowej, kierownika Oddziału Informacji Naukowej do Dr Jana Pirożyńskiego, dyrektora BJ z dn. 25 września 1986.

Kwerend oraz Sekcji Informacji Bibliograficznej i Katalogowej. Tadeusz został kierownikiem Sekcji Kwerend. Stanowisko to piastował aż do końca istnienia Oddziału, czyli do 31 października 2013 roku (od 1 listopada 2013 roku miała miejsce zmiana struktury organizacyjnej całej BJ, w wyniku której między innymi zlikwidowano Oddział Informacji Naukowej i Katalogów, tworząc z niego Sekcję Informacji Naukowej w obrębie nowo utworzonego Oddziału Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej). Jak widać, Tadeusz przeżył kilka zmian organizacyjnych, mniejszych – w obrębie Oddziału i większych – obejmujących kilka oddziałów. Przeżył także 2 remonty pomieszczeń OIN (1979, 1990⁵²) i związane z tym przenosiny księgozbioru do pomieszczeń zastępczych i z powrotem oraz przeprowadzkę Oddziału wraz z Czytelnią ze starego do nowego gmachu BJ (wrzesień 2001 roku).

Za osiągnięcia w pracy dla UJ otrzymywał nagrody pieniężne Rektora UJ w latach 1985, 1988, 1989, 1993 (zespołową), 2014 (indywidualną II stopnia). W 2008 roku został odznaczony Medalem Złotym za Długoletnią Służbę.

Przeszedł na emeryturę w listopadzie 2014 roku. Ostatnie kilkanaście miesięcy pracy naznaczone były przewlekłą chorobą, która utrudniała Mu codzienne funkcjonowanie. Między innymi przez to źle znosił zmiany, jakie zaszły w tym okresie w BJ. Perspektywa emerytury nie przerażała Go, wręcz przeciwnie – cieszył się, że będzie wreszcie miał więcej czasu na swoje teatrolologiczne zainteresowania. Jako emeryt rzadko przychodził do BJ.

Zmarł 8 marca 2018 roku. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 13 marca 2018 roku w Krakowie, w kościele pod wezwaniem Stygmatów Świętego Franciszka z Asyżu (ulica Ojcowska 1), po czym nastąpiło odprowadzenie Zmarłego na miejsce wiecznego spoczynku na cmentarzu Bronowice (ulica Pasternik).

Jakim Go zapamiętaliśmy? Oto garść wspomnień:

Kiedy zmieniał koleżanki dyżurujące w Czytelni Informacji Naukowej, przychodził o tej godzinie, o której chciały zjeść drugie śniadanie. Zazwyczaj była to godzina 10.30, 11.00 lub 11.30. Potem jednak pojawiał się jeszcze raz około 13.00 i proponował dodatkową krótką zmianę. Ta propozycja była przeważnie chętnie akceptowana.

Kiedy miał dyżur popołudniowy w Czytelni Informacji Naukowej (przeważnie we środy), a Ewa Bąkowska i Barbara Bułat wychodziły już do domu po skończonej pracy przedpołudniowej i szły z pracowni OIN w kierunku schodów, dzięki przeszkleniom widziały, że patrzy w ich kierunku, machały Mu rękami. Wznosił wtedy oczy w górę, jakby chciał powiedzieć „Dzięki Ci, Boże, że już wreszcie idą do domu”. Ten rytuał powtarzał się bardzo często, ku radości obu stron.

Osoby, które nie znały bliżej Tadeusza, mogły uważać Go za mruka. Dla tych, których znał i lubił, był dobrym kompanem, żartował z nimi. Jego poczucie humoru, często sarkastyczne czy ironiczne, nie każdy rozumiał.

⁵² Pomieszczenia OIN były remontowane od stycznia do marca 1979 r. po awarii centralnego ogrzewania w grudniu 1978 r., która dotknęła także OIN. Od września do listopada 1990 r. miał miejsce generalny remont wszystkich pomieszczeń OIN połączony z wymianą instalacji elektrycznej oraz modyfikacja ustalenia księgozbioru podręcznego Czytelni Bibliograficznej.

Przed świętami często pytał koleżanek, czy firany już wyprężone, a podłogi wypastowane, prezentując tym swój nieco ironiczny stosunek do ówczesnych przedświątecznych rytuałów porządkowych.

„Nie chleba wam się chce, nie chleba” – mówił do swoich koleżanek, kiedy się rozkazywały albo zanadto zajmowały sprawami nieco pozazawodowymi.

Codziennie przebywanie z Tadeuszem uczyło refleksu. „Cóżżeś panna tak wesoła?” – rzucał cytatem z *Wesela* Wyspiańskiego. Należało wówczas dokończyć: „Odgarnij se włosy z czoła”. Kiedyś rano przyszedł do pracy i zadał pytanie: „A gdybym był młotkowym, to co byś powiedziała?” Zapytana tak zmienacka koleżanka nieco zbaraniała, nie skojarzyła tak od razu, że to cytat z piosenki, którą – jak się okazało – Tadeusz chwilę wcześniej usłyszał w tramwaju.

Lubił kawę. Już w latach 90. XX wieku i później, wspominając czasy kryzysu w Polsce, zastanawiał się czasem, co zrobi, gdy znowu nie będzie można kupić kawy w sklepach, ale od razu pocieszał się żartobliwie: „Marzenka mi przyśle”. Chodziło o byłą koleżankę z BJ, która wyjechała do Stanów Zjednoczonych.

Nie lubił się fotografować. Zachowane w OIN zdjęcia, na których jest między innymi Tadeusz, są nieliczne, przeważnie z ważnych imprez działowych (na przykład pożegnanie A. Sienkiewiczowej odchodzącej na emeryturę czy obrona doktoratu kolegi z działu). Jeszcze mniej jest zdjęć, które przedstawiają tylko Tadeusza. Jedno z nich zrobione zostało z zaskoczenia i przedstawia Go przy istotnej dla Niego czynności, a mianowicie przy picciu kawy. Za zrobienie tego zdjęcia Tadeusz przez kilka dni był na fotografię obrażony. Wyjątek w kwestii utrwalania wizerunku miał miejsce w poniedziałek 12 kwietnia 2010 roku. Dwa dni po katastrofie smoleńskiej, w której zginęła między innymi Ewa Bąkowska, kierowniczką oddziału, którą Tadeusz bardzo lubił, do OIN przyszedli koledzy z Archiwum UJ nakręcić wspomnienia o Ewie. Tadeusz dał się wtedy sfilmować⁵³.

Nie lubił chodzić w garniturze. Do pracy ubierał zazwyczaj koszulę i sweter. Marynarkę wkładał bardzo rzadko, przy dużych okazjach, na przykład na oddziałowe pożegnanie A. Sienkiewiczowej odchodzącej na emeryturę.

Tadeusz – teatrolog i A. Sienkiewiczowa – polonistka, żona długoletniego kierownika literackiego teatru w Tarnowie, często wymieniali się uwagami o poniedziałkowych spektaklach Teatru Telewizji czy o innych przedstawieniach. Należy podkreślić, że wkroczenie Tadeusza w dorosłość zbiegło się z najlepszymi czasami polskiego teatru, związanymi z nazwiskami Swinarskiego, Wajdy i Jarockiego. Tadeusz miał szczęście podziwiać ich niezapomniane spektakle wystawiane na deskach Teatru Starego w Krakowie. Równocześnie systematycznie śledził repertuar wszystkich scen rodzinnego miasta, nie wyłączając odległego dla Niego Teatru Ludowego w Nowej Hucie. Opowiadał kiedyś, jak pierwszy raz jechał do tego teatru z Bronowic, gdzie mieszkał: podróż tramwajem wydawała Mu się okropnie długa. Pobyt w innych miastach, jeśli tylko mógł, wykorzystywał na wizytę w teatrze. Z przyjemnością wspominał na przykład spektakle obejrzone

⁵³ Nagranie to przez długi czas było dostępne na stronie internetowej Archiwum UJ, potem zniknęło, ale podobno jest gdzieś zarchiwizowane.

na stołecznych scenach. Tadeusz nawet już chory, kiedy miał moment lepszego samopoczucia, szedł do teatru czy opery. Bardzo krytykował nowy budynek Opery Krakowskiej.

Nie lubił mówić o sobie, o swoim stanie zdrowia czy planach. Ewa Bąkowska opowiadała zdarzenie ze swojego wakacyjnego pobytu w Ustce. Poszła mianowicie w niedzielę do kościoła na mszę. Był tłok, więc wyszła na chór i tam ku swojemu zdziwieniu zobaczyła... Tadeusza. Okazało się, że on też spędzał urlop w Ustce, ale nikt z kolegów o tym wcześniej nie wiedział.

Rzadko się zwierzał. Osoba, przed którą to robił, czuła się wyróżniona Jego zaufaniem.

Młodsze koleżanki bardzo lubiły momenty, kiedy Tadeusz zaczynał wspominać dawniejsze czasy. Mówił, że jak był mały, chciał zostać węglarzem: mieć wóz z koniem i wozić węgiel. Opowiadał, jak zbierał materiały do pracy magisterskiej o Osterwie. Chodził między innymi do Archiwum Teatru im. Juliusza Słowackiego. Za którymś Jego pobytem pani archiwistka udostępniła Mu materiały archiwalne i... wyszła, zamykając Go (jedynego czytelnika) od zewnątrz w czytelnicy Archiwum. Tadeusz zaczął się wtedy zastanawiać, co będzie, jeśli nagle wybuchnie pożar, jak wydostanie się z zamkniętego pomieszczenia. Pożar na szczęście nie wybuchł, a pani archiwistka powróciła. Dzięki rekomendacji promotora pracy prof. Jerzego Gota, Tadeusz spotkał się z wdową po znanym aktorze i reżyserze teatralnym Juliuszu Osterwie. Niestety, potraktowała Go ponoć dość opryskliwie.

Tadeusz był żywym źródłem informacji o dawnej Jagiellonce – źródłem niewykorzystanym. Jego anegdotki i wspomnienia należało nagrać i spisać. Bo to, co zapamiętaliśmy, mogło zostać zniekształcone w naszej pamięci.

Pełnił funkcję tylko zastępcy kierownika OIN, ale był czas, kiedy kierowniczką z powodów rodzinnych i zdrowotnych była przez dłuższy czas nieobecna i wszystkie sprawy Oddziału przez większą część roku były na głowie Tadeusza.

Był doświadczony przez los. Po kolei tracił kolejnych członków rodziny: jako nastolatek stracił ojca, który odszedł od swojej rodziny, potem już jako dorosły przeżywał choroby i śmierci: małego dziecka siostry, mamy (Józefa Antos zmarła w 2002 roku), siostry (Krystyna Gwiżdż zmarła w 2007 roku), szwagra (Andrzej Gwiżdż zmarł w 2017 roku). Czasem, kiedy miał już dość kłopotów codziennych, mówił pół żartem, że chciałby żyć jak kameduli: „Miałbym swój domek, spałbym w trumnie i miałbym wreszcie święty spokój”.

Przywiązywał się do ludzi, których darzył sympatią. I ciężko przeżywał ich odejście z BJ. Tak było na przykład przy przeprowadzce Marysi Bystrowskiej do Tarnowa. Ciepło witał te osoby, gdy przyjeżdżały w odwiedziny do OIN, cieszył się, gdy dzwoniły z życzeniami.

Tadeusz Antos kojarzy się przede wszystkim z Oddziałem Informacji Naukowej, gdzie przepracował 37 lat. Znał na pamięć księgozbiór podręczny Czytelnicy Informacji Naukowej oraz inne, drukowane i elektroniczne źródła informacji. Dla wielu osób: i pracowników, i czytelników BJ (także tych z tytułami profesorskimi) był ostatnią instancją, do której zwracali się w przypadku trudności w znalezieniu potrzebnych informacji. Zawsze otrzymywali kompetentną poradę i pomoc. Dla młodszych koleżanek i kolegów,

k którzy od Niego uczyli się biblioteczno-informacyjnego rzemiosła, był niekwestionowanym autorytetem.

Barbara Bułat^a, Sebastian Grudzień^b

^a Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska

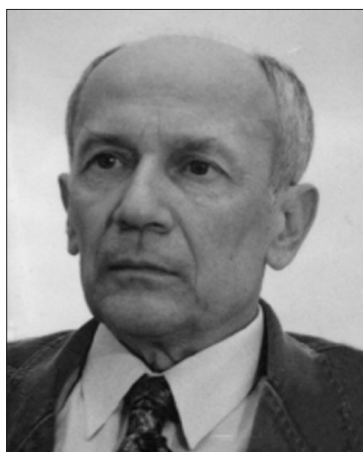
 <https://orcid.org/0000-0002-3140-5751>

^b Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska

 <https://orcid.org/0000-0002-1235-6894>

DOI: 10.26106/qd21-sc34

RYSZARD JUCHNIEWICZ (1938–2019)

Ryszard Juchniewicz urodził się 18 października 1938 roku w Mikaszewiczach (w okresie międzywojennym miasto graniczne ze Związkiem Radzieckim, obecnie miasto w południowej Białorusi), w rodzinie robotniczej jako syn Adolfa Juchniewicza i Janiny Złotek. W 1944 roku wraz z rodziną został wywieziony przez Niemców do Bydgoszczy. Dwa lata później razem z rodzicami przeniósł się do Stalowej Woli, gdzie Jego ojciec podjął pracę w hucie.

Po ukończeniu szkoły podstawowej w 1954 roku Ryszard Juchniewicz rozpoczął naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Komisji Edukacji Narodowej w Stalowej Woli. Po zdaniu matury w 1959 roku został studentem polonistyki na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Studia ukończył w 1964 roku, uzyskując absolutorium. Po kilkunastoletniej przerwie zdecydował się formalnie zakończyć ten etap edukacji. W latach akademickich 1973/1974–1974/1975 podjął studia eksternistyczne, uzupełniając różnice programowe, które nastąpiły w zakresie studiów polonistycznych od połowy lat 60. XX wieku. W dniu 9 lipca 1981 roku złożył egzamin magisterski, uzyskując tytuł magistra filologii polskiej. Pracę magisterską napisał pod kierunkiem prof. dr hab. Zofii Kurzowej.

W okresie studiów Ryszard Juchniewicz aktywnie działał w samorządzie studenckim, pełniąc obowiązki przewodniczącego Rady Wydziałowej, a następnie Rady Uczelnianej Zrzeszenia Studentów Polskich (ZSP) Uniwersytetu Jagiellońskiego. Po zakończeniu studiów z wielkim zaangażowaniem kontynuował działalność w środowisku studenckim. W latach 1964–1965 pracował w Radzie Okręgowej ZSP, gdzie dał się poznać jako doskonały organizator. Nawiązał wówczas liczne znajomości i kontakty, które przetrwały wiele lat.

Następnym etapem rozwoju zawodowego Ryszarda Juchniewicza była praca na stanowisku kierownika biura i sekretarza Prezydium Miejskiego Komitetu Społecznego Funduszu Odbudowy Kraju i Stolicy w Krakowie. W instytucji tej pracował do rozwiązania jej działalności, od 1 marca 1965 roku do 30 marca 1966 roku. W pracy wykazywał się dużymi zdolnościami organizacyjnymi, kreatywnością i obowiązkowością. Nabrał też doświadczenia administracyjnego. W marcu 1966 roku został zatrudniony jako kierownik biura Spółdzielczego Klubu Sportowego Cracovia. W tym znanym klubie sportowym zajmował się sprawami inwestycyjnymi. Oficjalnie zatrudniony był w Cracovii do 28 lutego 1967 roku, ale jeszcze później, już jako pracownik Dyrekcji Inwestycji Miejskich w Krakowie, pracował na rzecz tego klubu.

Pracę w Dyrekcji Inwestycji Miejskich w Krakowie Ryszard Juchniewicz podjął jeszcze przed rozwiązaniem umowy o pracę z Cracovią, to jest od 2 lutego 1967 roku. Pełnił tam funkcję kierownika Działu Organizacyjno-Administracyjnego. W Jego życiu zawodowym okres ten okazał się niezwykle cenny, ponieważ pozwolił Mu zapoznać się z kierowaniem i koordynowaniem procesów inwestycyjnych, którymi zajmował się także później.

Pracę zawodową zgodną z profilem wykształcenia Ryszard Juchniewicz rozpoczął jako nauczyciel języka polskiego, jednakże trwało to bardzo krótko. W październiku 1968 roku podjął pracę w Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej (PWST) im. Ludwika Solskiego w Krakowie. Przez 13 lat pełnił w tej kuźni aktorów funkcję dyrektora administracyjnego. Okres ten często wspominał z dużą sympatią, a kręgi artystyczne, w których się wówczas obracał, były Mu niezwykle bliskie. Praca w tym środowisku i jego znajomość bardzo pomogły Mu w sprostaniu kolejnemu wyzwaniu zawodowemu.

Ważnym okresem w życiu Ryszarda Juchniewicza okazały się lata 1983–1987, kiedy jako pracownik polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych w randze konsula pełnił funkcję dyrektora Instytutu Polskiego w Bratysławie na Słowacji. Przebywając na placówce dyplomatycznej, powrócił niejako do wyuczonego zawodu polonisty, promując w środowisku słowackim język i kulturę ojczystą. Kontakty nawiązane podczas pracy w PWST wykorzystał do zainteresowania tak bliskiej nam Słowacji osiągnięciami kultury polskiej poprzez organizowanie licznych występów aktorów i pisarzy polskich w bratysławskim Instytucie Polskim. Przebywając na placówce zagranicznej, Ryszard Juchniewicz nawiązał również współpracę z wieloma instytucjami polskimi, w tym z Instytutem Badań Polonijnych UJ. W czasie kierowania Instytutem Polskim w Bratysławie opanował język słowacki, którym później swobodnie się posługiwał zarówno na co dzień, jak i w obszarze zawodowym. Pobyt na Słowacji był dla Ryszarda Juchniewicza niezwykle ważny nie tylko w aspekcie zawodowym, ale także w życiu prywatnym – tam bowiem poznał swoją przyszłą małżonkę, Vlastę Rimovską, z którą w 1985 roku założył polsko-słowacką rodzinę.

Po powrocie do Polski Ryszard Juchniewicz zamieszkał w Krakowie, podejmując pracę w Uniwersytecie Jagiellońskim. Kiedy w maju 1987 roku profesor Hieronim Kubiak zgłosił potrzebę zatrudnienia osoby, która doprowadziłaby do terminowego i całościowego zakończenia budowy Kolegium Polonijnego im. Kazimierza Pułaskiego w Przegorzalach, Rada Instytutu Badań Polonijnych zarekomendowała Ryszarda Juch-

niewicz na to stanowisko. Jednym z argumentów przemawiających za Jego zatrudnieniem była Jego wcześniejsza współpraca z tym Instytutem, kiedy to w pierwszej połowie lat 80. XX wieku dał się poznać jako sprawny organizator kongresów uczonych polskiego pochodzenia. W dniu 1 października 1987 roku Ryszard Juchniewicz został zatrudniony na stanowisku pełnomocnika dyrektora administracyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. budowy Kolegium Polonijnego. Inwestycja realizowana była w bardzo trudnych warunkach gospodarczo-politycznych (przełom lat 80. i 90. XX wieku), a jej ukończenie w 1994 roku udało się niewątpliwie dzięki dużemu zaangażowaniu Ryszarda Juchniewicza oraz Jego predyspozycjom kierowniczym i zdolnościom organizacyjnym.

Zanim doszło do oficjalnego oddania do użytkowania Collegium im. K. Pułaskiego (w 1994 roku) w dniu 1 października 1989 roku, Ryszard Juchniewicz objął stanowisko dyrektora administracyjnego międzywydziałowego Instytutu Badań Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, później zaś zastępcy dyrektora ds. administracyjnych w tej jednostce. Praca w Instytucie, powołanym do życia głównie w celu prowadzenia badań dotyczących przemian społecznych w środowiskach polonijnych (zwłaszcza w Stanach Zjednoczonych Ameryki) oraz prowadzenia działalności dydaktycznej w ramach Studium Języka Polskiego i Szkoły Letniej dla obcokrajowców przyjeżdżających do Krakowa, wiązała się w dużej mierze z promocją języka polskiego i kultury polskiej, tak bliskimi sercu Dyrektora Juchniewicza.

Z dniem 1 października 1996 roku Ryszard Juchniewicz przeszedł do Biblioteki Jagiellońskiej, co zbiegło się w czasie z początkiem realizacji dużego zadania inwestycyjnego, jakim była budowa nowego skrzydła gmachu Biblioteki (kamień węgielny wmurowano w maju 1995 roku). W tej sytuacji podjął się pełnienia funkcji zastępcy dyrektora ds. administracyjnych i rozbudowy, stawiając czoła kolejnemu wielkiemu wyzwaniu. Odtąd na Jego barkach w dużej mierze spoczywał trud administracyjny i organizacyjny tego ogromnego przedsięwzięcia. Do zadań Dyrektora Ryszarda Juchniewicza należała koordynacja współpracy użytkownika (Biblioteki Jagiellońskiej) z inwestorem (Uniwersytetem Jagiellońskim) i głównym realizatorem inwestycji (firmą Budostal-3 S.A.). Budowa nowego skrzydła BJ przypadała na trudny okres inwestycyjny i zmieniające się w świecie bibliotekarskim techniczne wyposażenie bibliotek. Plany rozbudowy BJ były opracowywane na przełomie lat 80. i 90. XX stulecia według ówczesnych technologii budowlanych i ówczesnych standardów wyposażenia bibliotek. W trakcie rozbudowy wiele elementów wyposażenia należało dostosować do nowych wymagań techniczno-technologicznych, istniejących w nowoczesnych bibliotekach. W 1998 roku Dyrektor Ryszard Juchniewicz zapoznał się z wyposażeniem nowo wybudowanej Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. W kolejnym roku, w związku z powierzonym Mu zadaniem wyposażenia nowego skrzydła BJ w nowoczesne urządzenia biblioteczne, odbył trzy studyjne podróże zagraniczne do bibliotek w Portugalii oraz Islandii i Słowacji.

Po zakończeniu budowy nowego gmachu i oddaniu go do użytku w październiku 2001 roku Dyrektor Ryszard Juchniewicz rozpoczął nadzorowanie kilkuletniego, wieloetapowego remontu i modernizacji starego budynku BJ. W ciągu kilku lat należało dostosować urządzenia technologiczne i wyposażenie starej części gmachu Biblioteki

(zbudowanej w latach 1931–1939) do nowoczesnego skrzydła zbudowanego w latach 1995–2001. Ze względu na nierytmiczność finansowania inwestycji i zaskakujące przeszkoody natury budowlanej zadanie to było bardzo trudne. W czasie prowadzonej modernizacji starego budynku BJ wszystkie biblioteczne agendy wciąż działały, co było możliwe między innymi dzięki wielkiemu zaangażowaniu Ryszarda Juchniewicza i jego talentom organizatorskim.

Dyrektor Ryszard Juchniewicz włączył się również do akcji ratowania zagrożonych zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej. Departament Współpracy z Samorządami i Upowszechniania Kultury Ministerstwa Kultury powołał Go na członka zespołu eksperckiego wieloletniego programu rządowego na lata 2000–2008 „Kwaśny papier. Ratowanie w skali masowej zagrożonych polskich zasobów bibliotecznych i archiwalnych”.

Z dniem 30 września 2004 roku Ryszard Juchniewicz przeszedł na emeryturę, lecz do 30 września 2007 roku pełnił nadal funkcję wicedyrektora BJ ds. administracji i rozbudowy. Pomimo rozstania z naszą instytucją, wciąż o niej pamiętał i do końca interesował się jej życiem i problemami. Czas spędzany na emeryturze wykorzystywał bardzo aktywnie, współpracował z wieloma firmami i wydawnictwami w zakresie tłumaczeń z języka słowackiego na język polski i odwrotnie. Jest autorem kilkudziesięciu przekładów literatury fachowej oraz popularnonaukowej. Zajmował się tłumaczeniem dzieł dotyczących głównie makroekonomii, historii, etnografii i turystyki. Starał się (najpierw jako wicedyrektor Biblioteki, a później jako osoba prywatna) o utrzymywanie dobrych relacji Biblioteki Jagiellońskiej z Konsulatem Generalnym Republiki Słowacji. Efektem Jego działalności na tym polu były między innymi wystawy poświęcone dziejom i teraźniejszości Słowacji oraz relacjom polsko-słowackim na przestrzeni dziejów.

Ryszard Juchniewicz został odznaczony Medalem 40-lecia Polski Ludowej, Złotym Krzyżem Zasługi oraz Srebrną i Złotą Odznaką Miasta Krakowa.

Zmarł 6 kwietnia 2019 roku w wieku 80 lat. Został pochowany na cmentarzu w Batowicach w Krakowie. W naszej pamięci pozostanie jako dobry i uczciwy Człowiek, o wielkiej kulturze osobistej i dużej wiedzy, charakteryzujący się wyważonym sądem, emanujący spokojem i opanowaniem, zawsze gotowy służyć radą i doświadczeniem. Zaangażowany w wiele spraw, do końca aktywny, chętnie pomagający innym, z dużym poczuciem humoru, w trudnych sytuacjach umiejący zawsze zachować dystans zarówno do świata, jak i do siebie. Choć pożegnaliśmy Go na zawsze, w naszej pamięci pozostanie na trwałe.

Aleksandra Cieślar^a, Zdzisław Pietrzyk^b

^a Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska
 <https://orcid.org/0000-0001-6150-4198>

^b Uniwersytet Jagielloński, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
 <https://orcid.org/0000-0002-5159-1037>

DOI: 10.26106/r4d6-6t22

JERZY BRONISŁAW KOZIŃSKI
(1926–2020)

W numerze 204–205 miesięcznika Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ) „Alma Mater” ukazał się artykuł pod tytułem *Czterdzieści lat służby Bibliotece Jagiellońskiej*. Jest to rozmowa pani redaktor Rity Pagacz-Moczarskiej z dr. Jerzym Kozinśkim, pracownikiem Biblioteki Jagiellońskiej w latach 1951–1991¹. W wywiadzie tym dr Jerzy Kozinśki, emerytowany starszy kustosz dyplomowany, opowiada obszernie o swojej drodze do BJ i o swojej 40-letniej pracy w tej Instytucji. Można zatem odesłać zainteresowanych do tej rozmowy, przeprowadzonej zapewne w 2018 roku (numer zamknięto 11 grudnia 2018 roku), jak również do innych artykułów autorstwa dr. Jerzego Kozinśkiego publikowanych w „Alma Mater”, dotyczących Jego zesłańczych losów, a także zagad-

nień z zakresu historii fotografii krakowskiej, która stanowiła przedmiot Jego badań naukowych.

Jest listopad 2020 roku i nie ma już Pana Jerzego wśród nas...

Zmarł 16 października w wieku 94 lat, a uroczystości pogrzebowe miały miejsce 27 października. Po mszy świętej w parafialnym kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa spoczął na cmentarzu komunalnym na Woli Duchackiej. Uroczystości były skromne, bo panowała pandemia i ograniczenia spowodowały, że wiele osób, w tym koledzy z BJ, z żalem i trochę z poczuciem winy nie zdecydowało się towarzyszyć Mu w Jego ostatniej drodze. Trzeba mieć nadzieję, że pandemia kiedyś minie i że będzie można odwiedzić Go w miejscu ziemskiego spoczynku, na razie zaś pozostają modlitwa i wspomnienia o życzliwym i szanowanym koleędzie oddanym swej pracy (jak napisano w nekrologu)... A wspominać Go będą zarówno nieliczni już rówieśnicy, jak i młodszy – ci, którym było dane przez wiele lat z Nim współpracować, a nawet ci, którzy przyszli do pracy w BJ już po jego odejściu w 1991 roku na emeryturę, ale Go znali, bo do końca swoich dni podtrzymywał kontakty z nadal bliską Mu Instytucją. Był zapraszany na otwarcia wystaw i na rozmaite imprezy organizowane przez BJ i chętnie w nich uczestniczył. Gdy tylko miał możliwość, gościł na opłatkach bibliotecznych oraz na świątecznych i plenerowych spotkaniach przygotowywanych dla emerytów przez Dział Socjalny UJ. Stąd więc tak się jakoś pięknie złożyło, że ta więź z Uniwersytetem przetrwała prawie 70 lat. Ponad 80 lat trwała też Jego więź z Krakowem.

Urodził się jednak w Tarnopolu, skąd pochodziła Jego matka Janina z domu Kullanda, 17 maja 1926 roku. Ojciec Stefan był oficerem, przeniesionym w 1931 roku do Krako-

¹ J. K o z i ń s k i, *Czterdzieści lat służby Bibliotece Jagiellońskiej*, rozm. przepr. R. P a g a c z - M o c z a r s k a, „Alma Mater” 2018, nr 204–205, s. 94–99.

wa i służącym w 24. Pułku Ułanów im. Hetmana Wielkiego Koronnego Stanisława Żółkiewskiego. W Krakowie Jerzy ukończył szkołę powszechną („Ćwiczeniówkę”), a także pierwszą klasę w Gimnazjum Nowodworskiego. Po wybuchu wojny 3 września 1939 roku ewakuował się wraz z matką, jako rodzina oficera, do Tarnopola. Niestety ta przeprowadzka była tragiczna w skutkach. W 1940 roku, mając niespełna 14 lat, został razem z matką wywieziony do obwodu swierdłowskiego, rejonu tugułymskiego, do stacji Termigula na Syberii. Tam, osiedlony w posiołku w tajdze, walczył w nieludzkich warunkach przez 6 lat o przeżycie, zajmując się wyrębem i obróbką drewna. Niestety nie zdołał się mimo podjętych starań przedostać do Armii Andersa. Natomiast po ukończeniu 18 lat w styczniu 1944 roku został przymusowo wcielony do Armii Czerwonej. Udało mu się jednak z niej wydostać po 6 miesiącach dzięki przełożonemu tartaku i powrócić do tajgi. W październiku 1944 roku zesłańcy zostali przeniesieni do sowchozu Kotowsko we wsi Stepanowka koło Odessy². Tam w trochę lepszych warunkach (cieplejszy klimat) spędził w niewoli następne półtora roku. Wreszcie w lutym 1946 roku udało Mu się w ramach repatriacji wraz z matką powrócić do Polski, do Krakowa. Miał wtedy prawie 20 lat i próbował nadrobić stracone lata. Zgłosił się do swojego dawnego Gimnazjum Nowodworskiego i w trybie wieczorowym kontynuował naukę, zakończoną w 1948 roku maturą humanistyczną.

Po zdanej maturze, mimo trudności z powodu bycia synem oficera, rozpoczął (jako wolny słuchacz) studia w krakowskiej Wyższej Szkole Nauk Społecznych Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego na Wydziale Społeczno-Oświatowym, którą ukończył w 1951 roku, otrzymując dyplom I stopnia, ale bez tytułu magistra, zgodnie z ówczesną ustawą o studiach. Jednocześnie, aby utrzymać siebie i rodziców, musiał już od 1947 roku podjąć pracę zarobkową. Pracował, ucząc się, a następnie studiując. Był zatrudniony od kwietnia 1947 roku do końca 1949 roku w Zrzeszeniu Branży Chemiczno-Gospodarczej³, następnie od stycznia 1950 roku do czerwca 1951 roku w Zrzeszeniu Prywatnego Handlu i Usług. Jednakże wskutek przeobrażeń w państwowych strukturach handlu stracił pracę, a ponieważ równocześnie ukończył studia, rozpoczął, zgodnie z obowiązującym w owym czasie nakazem pracy, poszukiwania nowego zajęcia.

Szczęśliwie skierował swe kroki do Biblioteki Jagiellońskiej i złożył dokumenty. Po rozmowie z ówczesnym dyrektorem BJ prof. Aleksandrem Birkenmajerem został od 15 października 1951 roku przyjęty do pracy i zatrudniony w charakterze młodszego asystenta. Tak rozpoczęła się, jak się później okazało, 40-letnia, nieprzerwana służba Bibliotece Jagiellońskiej. Pracując w różnych jej oddziałach i na różnych stanowiskach, a także uczestnicząc w rozmaitych kursach i poznając krajowe i zagraniczne instytucje podobnego typu, uczył się bibliotecznego fachu i systematycznie awansował.

Pierwszym jego miejscem pracy była Wypożyczalnia, gdzie tak jak wszyscy koledzy zajmował się wydawaniem czytelnikom zamówionych z magazynu książek, przyj-

² Archiwum Historii Mówionej, sygn. nagrania AHM_1115, Zapomniani świadkowie XX wieku, rozmowę audio z J. K o z i ń s k i m przeprowadziła K. Ż ł o b e c k a w 2008 roku w Krakowie, [online] https://audiohistoria.pl/nagranie/5653-AHM_1115 [dostęp: 26.11.2020].

³ Archiwum BJ, Ankieta personalna z 1951 roku.

mowaniem zwrotów, wypisywaniem legitymacji, a także prowadzeniem dziennika podawczego i bieżącej korespondencji. Od stycznia 1953 roku awansował na stanowisko asystenta z poszerzonym zakresem obowiązków (prowadzenie lekcji bibliotecznych dla studentów, oprowadzanie wycieczek bibliotekarzy), a od maja 1953 roku przeszedł do pracy w Katalogu Głównym, służąc pomocą czytelnikom w składaniu zamówień i poznając magazyny BJ. Pracował tam do 30 marca 1954 roku. W międzyczasie, w listopadzie i grudniu 1952 roku, odbył praktykę biblioteczną I stopnia w BJ, a w listopadzie i grudniu następnego roku praktykę II stopnia w Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu, zakończoną zdaniem państwowego egzaminu bibliotekarskiego. Równocześnie kontynuował studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UJ (na kierunku pedagogika dorosłych), uzyskując w październiku 1954 roku tytuł magistra filozofii. Od kwietnia 1954 roku do początku lipca 1956 roku dyżurował w Czytelni Główniej. Pierwszego czerwca 1956 roku awansował na stanowisko starszego bibliotekarza i objął kierownictwo Wypożyczalni Miejskowej i Wypożyczalni Międzybibliotecznej w Oddziale Udostępniania Zbiorów. Na tym stanowisku pozostał do końca marca 1964 roku. Rok 1956 był dla niego ważny także ze względów osobistych, gdyż w maju ożenił się z Zofią Kolarz. W marcu roku następnego przyszła na świat córka Hanna Renata. (Po latach doczekał się dwóch wnuczek i jednego prawnuka). W latach 1956–1958 brał udział w zespołowej pracy naukowej nad bibliografią *Goethe w Polsce*. Pierwszego kwietnia 1964 roku został kierownikiem Sekcji Dubletów i Wydawnictw Zbędnych w Oddziale Gromadzenia Zbiorów. Rok później, to jest od września 1965 roku, znowu awansował, zostając kustoszem. Kolejny awans nastąpił 1 lutego 1967 roku, kiedy powołano Go na stanowisko bibliotekarza dyplomowanego w stopniu adiunkta, następnie 1 sierpnia 1972 roku na stanowisko dyplomowanego kustosa, od stycznia 1976 roku osiągnął zaś najwyższy stopień zawodowy starszego kustosa dyplomowanego. Kierownikiem Sekcji Dubletów pozostawał 13 lat, do lutego 1977 roku. W tym czasie między innymi nadzorował akcję zabezpieczenia księgozbiorów poniemieckich zdeponowanych w BJ, wyłączenia z nich druków w języku polskim, a potem wysłania części z nich do bibliotek uniwersyteckich w Łodzi i Wrocławiu, a także przekazania 7 wagonów czasopism do NRD jako daru rządu polskiego. W 1977 roku przez kilka miesięcy (od marca do września) pełnił funkcję kierownika Oddziału Konserwacji Zbiorów, jednakże już w niedługim czasie, to jest w październiku 1977 roku, po odejściu na emeryturę długoletniego kierownika Oddziału Udostępniania Zbiorów pani Celinie Zawodzińskiej został jej następcą na tym stanowisku.

Był to wtedy największy oddział w BJ. Składał się z Czytelni Główniej, Profesorskiej, Asystenckiej oraz Czytelni Anglistycznej (znajdującej się poza gmachem BJ). W 1987 roku została zorganizowana jeszcze jedna czytelnia: Austriacka, która początkowo dzieliła lokal z Czytelnią Profesorską. Do oddziału należały również Wypożyczalnia Miejskowa i Wypożyczalnia Międzybiblioteczna, a także Pracownia Opracowania Księgozbiorów Podręcznych BJ. Praca była różnorodna. Częsty problem, z powodu niedostatecznej liczby pracowników, sprawiała potrzeba zapewnienia wystarczającej obsady bibliotekarzy i magazynierów przy pracy dwuzmianowej i w soboty. Oddziałem tym Jerzy Koziński kierował do 30 września 1991 roku, czyli aż do czasu przejścia na emeryturę (w sumie 14 lat).

W czasie wieloletniej pracy w BJ podnosił systematycznie zawodowe kwalifikacje także poprzez liczne wyjazdy szkoleniowe do bibliotek krajowych (Warszawa, Łódź, Toruń, Katowice, Lublin, Gdańsk, Szczecin, Zielona Góra) i zagranicznych (Bratysława, Wielkie Tyrnowo, Wilno, Jena, Bochum, Skopje, Londyn, Oksford, Cambridge, Salzburg). Ta możliwość zwiedzania bibliotek służyła wymianie doświadczeń i zapoznaniu się z ich organizacją pracy i wyposażeniem.

Oprócz obowiązków związanych z pracą w poszczególnych oddziałach i pełnieniem z biegiem lat również funkcji kierowniczych angażował się także w pracę rozmaitych ogólnobibliotecznych komisji. Był członkiem Rady Bibliotecznej BJ i komisji kwalifikacyjnej dla bibliotekarzy dyplomowanych, aktywnym działaczem wielu komisji w Zarządzie Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego, a także w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich. W latach 1955–1987 był społecznym inspektorem pracy przeszkolonym na specjalistycznych kursach. Dbał o poprawę warunków pracy i o dodatki dla osób pracujących w warunkach szkodliwych dla zdrowia, starał się o odzież ochronną. Był nawet autorem broszury zawierającej przepisy prawne BHP dla biblioteki. Dawało Mu to satysfakcję. Jak wspominał⁴, czuł się współgospodarzem budynku, znał gruntownie Bibliotekę, która miała się powiększyć i zmodernizować, i zdawał sobie sprawę z jej potrzeb lokalowych i technicznych. To pozwoliło Mu zostać członkiem komisji techniczno-budowlanej dla jej rozbudowy. Aby zapoznać się z najnowszymi osiągnięciami budownictwa bibliotecznego w Europie, zwiedził nowe gmachy bibliotek w Bochum i w Münster. Był zresztą świadkiem rozbudowy BJ w 1964 roku i 1990 roku oraz, już jako emeryt, powstania jej nowego, dużego skrzydła w 2001 roku. Warto też wspomnieć, że w przełomowym 1981 roku, gdy Rada Biblioteczna BJ zorganizowała głosowanie na nowego dyrektora, wysunięto także kandydaturę Jerzego Kozińskiego (jak twierdził, bez Jego zgody). Proponowano Mu również kandydowanie na dyrektora biblioteki Akademii Ekonomicznej. Nie uległ tym namowom i pozostał wierny BJ.

Nie można pominąć także Jego działalności naukowej, której się oddawał równoległe z pracą w bibliotece. Prowadził badania nad historią XIX-wiecznej fotografii w Krakowie. Ich owocem jest książka *Fotografia krakowska w latach 1840–1914. Zarys historii*⁵ (wydana w Wydawnictwie Literackim), która uzyskała bardzo dobre recenzje i stanowiła podstawę Jego pracy doktorskiej, a także szeregu artykułów naukowych. Dzięki rozprawie doktorskiej uzyskał w 1979 roku nagrodę Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Publikował również w czasopismach bibliotekarskich artykuły dotyczące zagadnień zawodowych.

Za pracę w Bibliotece Jagiellońskiej Jerzy Koziński także odbierał kilkakrotnie nagrody rektorskie, w 1975 roku Złoty Krzyż Zasługi, a w 1984 roku Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Odchodząc na emeryturę po 40 latach pracy w BJ, otrzymał od rektora UJ Andrzeja Pelczara list z wyrazami uznania za wieloletnią działalność naukową i dydaktyczną w ramach uczelni.

⁴ J. K o z i ń s k i, *Czterdzieści lat służby...*, s. 98.

⁵ T e n ż e, *Fotografia krakowska w latach 1840–1914. Zarys historii*, Kraków 1978, *Kraków Dawniej i Dziś*, nr 20.

Na koniec pozwolę sobie zacytować zakończenie wspomnianego na początku wywiadu w „Alma Mater”. Na pytania pani redaktor Rity Pagacz-Moczarskiej: „Co Pan czuje, kiedy dziś przekracza Pan próg Biblioteki Jagiellońskiej? Czym dziś jest dla Pana Biblioteka?”, Jerzy Koziński odpowiedział:

Do Biblioteki Jagiellońskiej mam szczególny sentyment. Lubię do niej przychodzić, choć z oczywistych względów jest to już inna biblioteka niż ta, którą pamiętam z dawnych czasów. Inaczej zorganizowana jest praca, panuje inna atmosfera, zatrudnionych jest znacznie więcej osób. Cieszy mnie jednak to, że wśród nich wciąż jeszcze są ludzie, którzy mnie pamiętają i serdecznie witają. Cieszy mnie, że przychodzę do Biblioteki nowoczesnej, działającej na najwyższym europejskim poziomie. Dobrze czuję się w jej gmachu...⁶

Tak wzruszająco podsumował swój prawie 70-letni kontakt z Instytucją, która była Mu bliska i która Mu wiele zawdzięcza... Byłoby pięknie, gdyby inni pracownicy Biblioteki też żywili podobne uczucia...

Kraków, 27 listopada 2020

Anna Biłyk-Mydlarz

DOI: 10.26106/3a6k-4a66

⁶ T e n ż e, *Czterdzieści lat służby...*, s. 99.